

De Proosdij koerier

Pag. 132:

De droogmakerij
onder Utrecht

Pag. 139:

Heeft u ze ook nog?
Die oude klassenfoto's?

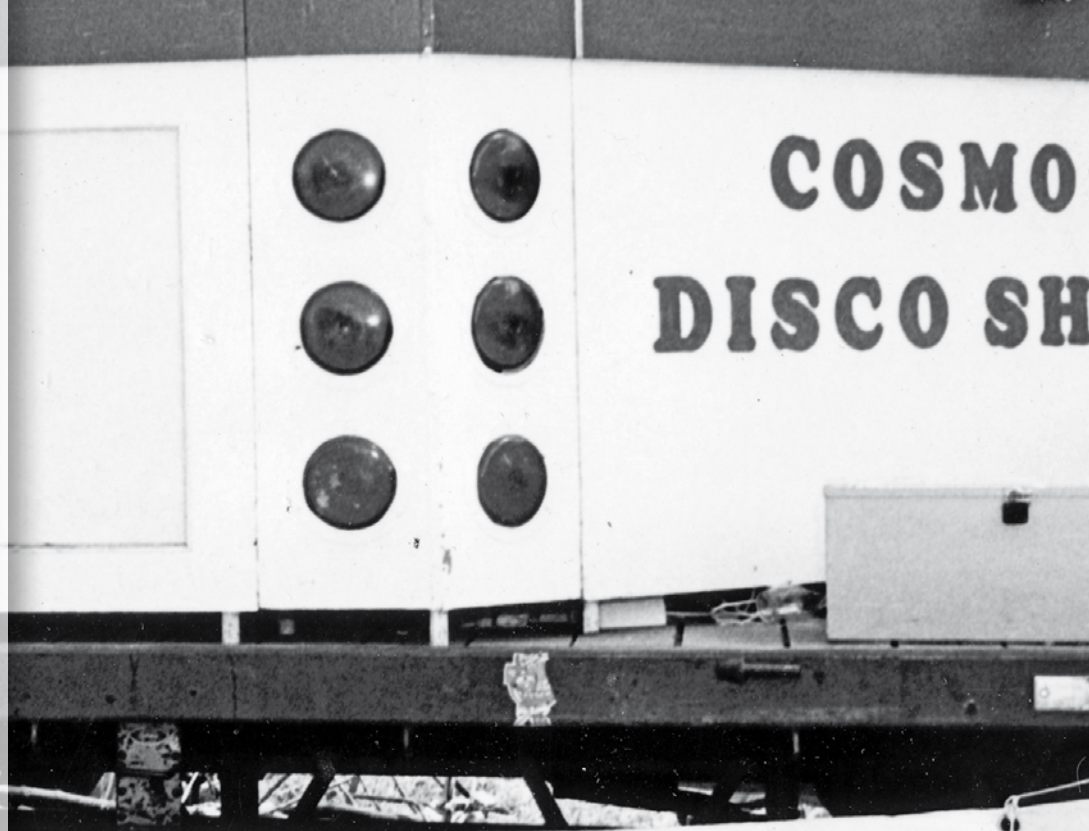

Pag. 146:

Vinkeveen voor
de ontsluiting

Prijs: €4,90

Op de omslag:
Cosmos discotheek tijdens
Vinkeveense feestweek in 1982.

Inhoud

- 118 *Op de omslag:
Cosmos discotheek*
- 119 *Inburgeren*
- 120 *Het laatste nieuws*
- 123 *Radio Cosmos
Vinkeveen en het
vervolg*
- 126 *Dagboekfragmenten*
- 128 *Mijdrecht was ooit
kloppend hart van
Utrecht*
- 132 *De droogmakerij
onder Mijdrecht*
- 136 *Het ontstaan van de
Vesting Holland*
- 139 *Heeft u ze ook nog?
Die oude klassenfoto's?*
- 140 *Opgraven of
gedenkteken?*
- 142 *Krantenberichten
uit het verleden*
- 145 *Lezing: de bevolking
van de provincie utrecht*
- 146 *Vinkeveen voor de
ontsluiting*
- 149 *Wat is dit?*
- 150 *Surfen op het web*
- 152 *Een Wilnis monument
in Enkhuzen*
- 153 *Verenigingsnieuws*

Op de omslag: Cosmos discotheek tijdens Vinkeveense feestweek in 1982

Op de omslag ziet u de mensen die direct betrokken waren bij Radio Cosmos tijdens de feestweek van Vinkeveen in 1982. Op pagina 123 in dit blad kunt u hier meer over lezen.

Volledigheidshalve even de namen, van links naar rechts, en waar mogelijk hun functie:

- Jack Hoogenboom (met de wisseltrofee van de paalzitters); geen directe functie bij Cosmos, organisatie feestweek.
- Wim Bouwman; programmamaker bij de radio en diskjockey bij de discotheek.
- Gé Klinkhamer; planner van de discotheek.
- John Jansen; (met microfoon); programmamaker bij de radio.
- Jos Aarsman; programmamaker bij de radio (sport), tevens programmaleider.
- Hans van Zwieten; programmamaker bij de radio, programmaleider, publiciteit radio en organisatie feestweek.
- Herman Bader; hoofd zender technicus radio.
- Bert van Zijl; programmamaker bij de radio.
- Cees Verwoerd; zendertechnicus, tevens 'cassette-omdraaiër' (bij hem in Waverveen stond de zender en de zendmast).
- Arno Hagenaars; nieuwslezer bij de radio en eigenaar discotheek.
- Pim van Zwieten; eigenaar postbus en dus 'postbode'.
- Nico van der Linden; programmamaker bij de radio en diskjockey bij de discotheek.

Hans van Zwieten

Inleverdatum kopij maart 2012: 1 februari 2012

Doelstelling van de vereniging: De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de geschiedenis van De Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkeling van de regionale en plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin.

Inburgeren

Eerder dit jaar was er een lobby om het Wilhelmus als verplicht onderdeel op te voeren in de inburgeringsprocedure. Het hebben van kennis van de verhalen die samenhangen met ons volkslied maakt je een beter burger. Althans, dat is daarbij de beredening. Het vergroten van de kennis van de geschiedenis van Nederland is bij die inburgering een extra aandachtspunt. We hebben overigens best wel het een en ander uit te leggen bij ons volkslied. "Ben ik van Duitsen bloed en de koning van Hispanje heb ik altijd geëerd. Graaf Adolf is gebleven in Friesland in de slag." Een paar zinnestjes, die zeker de nodige toelichting behoeven. Je kunt je afvragen hoeveel mensen, die deze regels uit volle borst meezingen, weten waar het werkelijk om ging...

Vervening

Als het gaat om onze directe omgeving, dan geldt misschien wel hetzelfde. Wie kent de begrippen die samenhangen met onze regionale geschiedenis? De populariteit van het boek "Begrippen voor vervening" van Dick Koeleman, dat afgelopen zomer alweer een zesde druk kende,

onderstreept dit. Er valt heel wat uit te leggen over het hoe of wat van onze directe omgeving en de historische ontwikkelingen alhier.

Heel aardig is bijvoorbeeld ook de exercitie die Piet Grundmann onlangs pleegde. Piet schreef over het begrip 'huijen' het volgende:

"In de middeleeuwen was het niet eenvoudig om gebouwen in de veengebieden goed te funderen. Dat was in het algemeen ook niet zo noodzakelijk omdat men "in hout" bouwde. Het gebruik van bakstenen vereiste een degelijker fundering.

In de 16e en 17e eeuw ging men over tot het bouwen van stenen gebouwen en men zocht toen naar een funderingsmethode, die enige houvast in de zachte bodem bracht. Men ging funderen met het gebruik van "huijen". Ik gebruik speciaal de 17e eeuwse schijfwijze om aan te tonen dat hier geen sprake is van (koeien)-"huijen". Door een verbastering van het woord "huijen" werd een volkomen verkeerd beeld verkregen van de wijze van funderen. Het gebruik van koeienhuiden voor funderingen is dus volstrekte onzin en berust op een enorm misverstand, dat vrijwel niet is uit te roeien. Het duikt telkens weer op!

Maar wat zijn dan wel "huijen"?

Huijen zijn in de grond, beneden het grondwaterpeil, ingegraven houten tonnen, die werden opgevuld met wilgen tenen of ook wel slieten genaamd. Deze slieten werden met de dunne kant naar beneden strak in de tonnen geplaatst, zodat zij zich bij het ontstaan van druk enigszins uitspreidden en zodoende werd houvast in de slappe bodem verkregen. Op een aantal "huijden" plaatste men een balk, alles behoorlijk onder het grondwaterpeil om verrotten van het hout te voorkomen. Daarop ging men met stenen een gebouw optrekken. Er kwamen dus in het geheel geen koeienhuiden aan te pas. Het voordeel van deze wijze van funderen was dat bij bodemdaling de fundering mee zakte. Vermeld moet wel worden dat een dergelijke fundering toch niet langer dan maximaal een eeuw tot anderhalve eeuw bestendig bleek."

Begripsverwarring

Het gebeurt regelmatig dat we ons vergissen. Dat we bepaalde begrippen verkeerd begrijpen. Uitleg over wat vroeger geweest is, wil daarnaast ook nog wel eens standplaats- of tijdgebonden ingevuld worden. Degene die schrijft meldt dan juist datgene wat hij of zij vermeldenswaard vindt. Of laat juist weg, wat hij of zij liever niet verder vertelt. Geschiedschrijving is daarom bijna nooit objectief.

Toch levert het veel genoeg om over vroeger te lezen. Ook in deze Proosdijkoerier bieden we u weer volop gelegenheid om kennis te nemen van zaken die vroeger aan de orde waren en die nu nog interessant zijn om kennis van te nemen. Het bevestigt uw honger naar kennis over vroeger. Honger die we graag stillen met dit kwartaalblad. En als u hierbij het nodige relativiseringsvermogen hebt, dan is het genoeg om over voorbijgane zaken te lezen des te groter. We wensen u weer veel leesplezier toe en voor straks ook een uiterst prettige feestperiode met een bijzonder gelukkig 2012 daar achteraan.

Jaap Meulstee

Aan de lezers van

De Ronde Venen

Weekblad voor Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen, Waverveen en De Hoef

Meest gelezen blad in bovengenoemde plaatsen

Redacteur: H. CATSBURG Jr., A 124, Mijdrecht.

K 1795

ADVERTENTIEPRIJS: 1-4 regels . . . f 0.55 ledere regel meer . . . - 0.13 Familieberichten per regel . . . - 0.16 Advert. 3 x gepl. worden 2 x berekend	Bureau: Boekhandel en Drukkerij Verweij Postgiro 3074, Mijdrecht, Telef. No. 3	ABONNEMENTSPRIJS voor Mijdrecht, Wilnis, Vinkeveen en Waverveen f 0.25 per 3 mnd Toezending per post f 0.35 Overige plaatsen f 1.00 per ½ jaar
---	--	---

L.S.

Juist nadat het nummer van 26 September was afgedrukt, ontvingen wij bericht van het Rijksbureau voor de Grafische Industrie, dat in opdracht van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied, **de Ronde Venen** niet meer mag verschijnen. Na dien hebben wij vele pogingen in het werk gesteld dit besluit ongedaan te krijgen, echter zonder resultaat.

Wij gevoelen ons thans gedrongen, U door deze recht hartelijk dank te zeggen voor de sympathie waarmede U ons blad steeds hebt willen ontvangen. Voortaan zal de Ronde Venen voorloopig niet meer bij U op bezoek kunnen komen. Wij hopen natuurlijk allen, dat de onderbreking maar kort moge duren.

Degenen, die het abonnementsgeld over het 4e kwartaal reeds betaalden, zal dit terugbetaald worden.

Uitgever en Redactie van
DE RONDE VENEN.

Zover heeft uitgever Verweij het klaarblijkelijk niet laten komen en ik ga er maar vanuit dat hij de journalistieke eer aan zichzelf heeft gehouden. De bovenstaande kop van voorlopig de laatste Ronde Vener sprak duidelijke taal. Dus rest mij niet meer dan een handvol uitgefilterde berichten van het toch al spaarzame nieuws uit de voorlaatste editie. Nou ja nieuws, nummer 55 van de vijfde jaargang bestond slechts uit één blad van opnieuw een wisselende afmeting. Maar, men hoefde het getuige de advertentie van Boekhandel Verweij, geenszins zonder leeswerk te stellen, gelet op het aanbod was er voor iedereen wel wat bij. Voor velen echter zal de prijs per nummer toch een belemmering zijn geweest.

Getuige de berichtgeving hiernaast van de burgerlijke stand ging het leven gewoon zijn gang.

BURGERLIJKE STAND.	
MIJDRECHT	
Geboren: Elisabeth, dochter van A. C. Nagtegaal en I. M. Grootaert — Jantje Hendrica Jacoba, dochter van R. K. Molenaar en E. Schellingerhout.	
Ondertrouwd: Antoon Verburg met Cornelia van den Berg.	
Gehuwd: W. Oussoren met Jantje Pol.	
Overleden: (Te Haariem) Albertus Bosman, 51 jaar geh. met A. C. Williams — Jacoba Jong 65 jaar gehuwd met J. W. van den Heuvel.	
WILNIS	
Geboren: Martinus Johannes Theodorus, z. v. M. J. Reurings en A. C. M. Koeleman.	
Ingekomen personen: Ant. M. J. v. d. Pouw Kraan uit Nieuwkoop. G. M. C. Oudshoorn uit Mijdrecht.	
Vertrokken personen: J. A. A. Voorn naar Rietveld. E. J. van Schuppen naar Veenendaal. H. v. d. Bosch naar Nederhorst den Berg.	
VINKEVEEN-WAVERVEEN.	
Geboren: Wilhelmina Maria, d. v. C. J. Pappot en G. J. van Breukelen.	
Ondertrouwd: Anton Kreeft, 26 j. en Antonia van der Meer, 30 j.	

Het laatste nieuws

Door Stef Veerhuis

Onder het mom van papierschaarste was het einde september 1941 voorlopig over en uit met ons regionale "Stinkertje". Langzaam maar zeker was de bezetter er in geslaagd om in de achter liggende jaren de persvrijheid in bezet Nederland steeds onder controle te krijgen. En na de inval in Rusland vond Seyss-Inquart dat de tijd rijp was voor nog meer censurerende beperkingen en verplichte berichtgeving.

Attentie!

ONTWIKKELWERK, dat op de dag nadien waarop het is gebracht, moet worden afgeleverd, moet VOOR SLUITINGSTIJD in ons bezit zijn.

Dit is tot 30 SEPTEMBER 7 uur n.m.

Vanaf 1 OCTOBER a.s. 6 uur n.m.

Fotoh. J. Bluemink, Tel. 1, Wilnis.

Natuurlijk ontbrak onder het kopje OFFICIEEL in dit nummer ook de gemeentelijke berichtgeving niet. De belanghebbenden in zowel Mijdrecht als Wilnis werden er, door de Burgemeester voornoemd, aan herinnerd dat vanaf 1 oktober tot 1 april a.s., een winkel op werkdagen vóór 05.00 uur 's morgens en na 18.00 uur 's avonds voor publiek gesloten was. Voor de plaatselijke kappers was er een uitzondering gemaakt, die mochten twee uur later sluiten, maar alleen voor het verrichten van kappers- en barbierswerkzaamheden. Burgemeester G.E. Mühlradt deed een indringende oproep voor collectanten in zijn gemeente t.b.v. de Stichting "Winterhulp Nederland" die op 3 en 4 oktober plaats zou gaan vinden. Gelijkzeitig werd opgave verzocht van hen, die genegen waren toe te willen treden als wijk- of blokhoofd in de pas opgerichte Nederlandse Volksdienst. Voor de afdeling "Visitekaartjes" bij drukkerij Verweij leek het over en uit. Sprekender kon de censuur niet in beeld worden gebracht, al rest natuurlijk de vraag wie in deze tijden nog verlegen zat om zich met behulp hiervan nog voor te willen stellen.

Visitekaartjes mogen tot 1 October a.s. worden afgeleverd. Ná dien datum is aflevering verboden. Bestel dus nu! Drukkerij Verweij MIJDRECHT
--

Kalender der week.

		ZON		MAAN	
		op	onder	op	onder
Zondag	28 Sept.	7.35	7.25	3.51	0.57
Maandag	29 "	7.37	7.23	4.37	-,—
Dinsdag	30 "	7.38	7.21	5.24	2.02
Woensdag	1 Oct.	7.40	7.18	5.45	3.11
Donderdag	2 "	7.41	7.16	6.13	4.19
Vrijdag	3 "	7.43	7.14	6.38	5.27
Zaterdag	4 "	7.45	7.12	7.02	6.33

Het sierde redacteur H. Catsburg jr. dat hij er geen Henkele twijfel over liet bestaan dat, ondanks dat er altijd wel wat mis ging, de zon en de maan beiden om beurten de komende week gewoon weer op zouden gaan Ik ben er echter van overtuigd dat de heer C van W. toch wat anders tegen een nieuwe dag aan zal hebben gekeken toen hij tot de ontdekking kwam dat het olievat, dat de dag daarvoor in de polder Groot Mijdrecht nog op zijn dorsmachine stond, ondanks de maansopkomst toch in nachtelijke uren verdwenen was.

TE KOOP z. g. a. n.

Heerenrijwiel

met zoo goed als nieuwe banden.
L. BROUWER, Zuwe 3-3, Wilnis

De distributie van rijwielbanden en schoenen waren nog steeds een grote bron van ergernis. Zij, die schriftelijk een aanvraag hadden ingediend, konden lezen dat hun verzoek was afgewezen, met als enig lichtpuntje dat zij vanaf 1 oktober opnieuw een aanvraagformulier af konden halen. De kleine advertentie pal naast deze berichtgeving zal menigeen, die niet zonder rijwiel kon, niet zijn ontgaan. Daarin namelijk bood L. Brouwer, Zuwe 3 in Wilnis een z.g.a.n. Herenrijwiel met bijna nieuwe banden aan.

Wij hebben nog voorradig
H A A R D K A C H E L S
 met kookgelegenheid, tevens geschikt voor alle
 soorten brandstoffen.
 Ook nog enkele **gebruikte Kachels** voorradig.
 EMAILLE VULEMMERS vanaf f 1.49.
F. VAN SPENGEN
 TELEF. 42 — MIJDRECHT

De Heer en Mevrouw
VAN DER HEIJDEN—DEKKER
 geven met groote vreugde kennis
 van de geboorte van een Dochter
M A R I J K E.
 Mijdrecht, 24 September 1941.
 Tijdelijk adres:
 Koninginneweg 3, Amsterdam.

Floor van Spengen had ze nota bene nog op voorraad, uiterst makkelijk in gebruik. En voor hen, voor wie de prijs misschien een probleem zou zijn, had hij ook nog enkele gebruikte modellen staan. Dus volkomen onbegrijpelijk dat de heer H.H. wonende aan de Dorpsstraat in Mijdrecht toch aan het improviseren was geslagen. Hij had een oud kacheltje aangebracht met het doel daarop enkele sigaren te kunnen drogen. Maar mogelijk door een uitspringende vonk ontstak spontaan een van de inmiddels zeer droog geworden sigaren. Het had wellicht veel erger af kunnen lopen wanneer enkele voorbijgangers het begin van een brand niet hadden opgemerkt. Met weinig moeite slaagde men er vervolgens in om gezamenlijk het vuur te doven, maar of er nadien als dank nog een goede sigaar kon worden uitgedeeld werd niet vermeld.

Bij deze opgave ontbrak de blijde aankondiging van de heer en mevrouw van der Heiden – Dekker. Zij lieten in een kleine annonce weten dat op 24 september 1941 op een tijdelijk adres in Amsterdam, hun dochter Marijke werd geboren. Een andere aankondiging om even bij stil te staan, was een feestelijk gekaderde advertentie, waarin chef en personeel melding maakten van het 25 jarig jubileum van postbesteller H. Cretier uit Vinkeveen. En tevens zullen er feestelijkheden gevierd zijn in de Mennonietenbuurt, waar het hoofd van de Christelijk Nationale School de heer Chr. Aten op vrijdag 3 oktober herdacht dat hij veertig jaar geleden tot het onderwijs toetrad.

UIT VOORRAAD LEVERBAAR:
VERDUISTERINGSPAPIER
 BREED 120 cM.
VAN SPENGEN
 HEERENWEG 190 VINKEVEEN

Verloren een
Strijkplank
 varende door de Achterwetering
 van Demmerik naar de Baambrugsche Zuwe.
 Z. 2h — Vinkeveen.

Of het nog niet donker genoeg zal zijn geweest. Van Spengen echter zal de beschikking hebben gehad over een ruime voorraad en zal er van overtuigd zijn geweest, dat het hier en daar nog wel eens “kierde”. Al hoewel de twee wielrijders in de week hiervoor daar wat anders over gedacht zullen hebben, toen zij misleid door de grote duisternis te water geraakten. Want je kon Van Spengen toch moeilijk kwalijk nemen dat berm en kroos, zowel overdag als in het pikkedonker, veel gelijkenis vertoonden.

Tot besluit van de reeks “Was er nog nieuws” een advertentie die ik nog nimmer tegen ben gekomen en die niet alleen nieuwsgierigheid opriep, maar tevens iets waar iedereen zijn eigen fantasieën op los kon laten. Want, wat zal daar aan de hand zijn geweest. We mogen er toch van uitgaan dat het zo’n ouderwetse houten strijkplank zal zijn geweest, eentje die zou blijven drijven. Maar zelfs dan geen plons gehoord? Was het een krijgertje, een heel dierbaar aandenken, of was misschien de verkering uitgemaakt?

Radio Cosmos Vinkeveen en het vervolg

De geschiedenis van RTV De Ronde Venen (voorheen Midpoint FM & TV en daarvoor Radio Rondevenen) begint feitelijk in 1981. In Vinkeveen ontstond in februari van dat jaar de radiopiraat, Radio Cosmos.

Studiootjes werden ingericht bij de medewerkers thuis. De reguliere uitzendingen werden op één uurs-cassettes (C-120) gezet en op zondag uitgezonden. Radio Cosmos mocht op een grote achterban rekenen, niet alleen het (luister)publiek, maar ook raadsleden, de hermandad en de plaatselijke pers betuigden vaak openlijk hun steun in woord en gebaar.

Eén van de mensen die nauw bij Radio Cosmos betrokken is geweest, het ontstaan ervan maakte en daarna nog jaren werkzaam is geweest bij Radio Rondevenen, is de Vinkeveener Hans van Zwieten. De redactie van De Proosdijkoerier ging met hem in gesprek.

Cosmos discocrew 1982.

Waarom cassettebandjes, waren de programma's niet live?

“Het voordeel van de cassettebandjes was, dat slechts één persoon bij de zender nodig was om de banden te wisselen. We waren tenslotte illegaal en het was niet verstandig dat meerdere mensen zich in de buurt van de zender ophiielden. De uitzendingen kwamen vanuit Waverveen (Botsholsewarweg), waar bij één van de medewerkers (Cees Verwoerd) een 30 meter hoge zendantenne was neergezet... hoezo, niet opvallend? We bereikten hierdoor overigens niet alleen Vinkeveen, maar ook Amsterdam en Hilversum.

Toch waren we met Radio Cosmos regelmatig ‘buiten de studio’ te zien en dus ook te horen met live-uitzendingen. Met name de eerste feestweken van Vinkeveen zonden we live uit vanaf het feestterrein. Het nadeel van deze live-uitzendingen was dat er altijd iemand op de uitkijk moest blijven staan om te zien of

er geen politie of Radio Controle Dienst aankwam. Gelukkig hadden we toentertijd een dermate goed contact met de politie dat zij, als zij langs het feestterrein reden, een duim omhoog of omlaag deden. Was dit laatste het geval, dan stopten we (tijdelijk) de uitzending onder het mom van een technische storing. Zo hebben veel mensen thuis en op het werk de feestweek, en met name het paal zitten, kunnen volgen.”

Wanneer zond Radio Cosmos uit?

“Iedere zondag. De uitzendingen begonnen om 11 uur 's morgens tot 5 uur in de middag. Vooral het informatieve programma ‘Cosmos Info en Sport’ was een goed beluisterd programma, waarop veel gereageerd werd door verenigingen en instanties. Daaromheen hadden we muziekprogramma's geprogrammeerd. Omdat we cassettebandjes draaiden en deze dus ook gewisseld moesten worden, hadden we een apart bandje met daarop lokaal nieuws en de aankondiging waar onze Cosmos Discoshow het weekend daarop te zien en te horen was. Hierdoor had de man bij de zender tijd om de programmacassettes te wisselen. Omdat we dus iedere zaterdagavond met de discotheek op pad waren, kreeg de technische man daar dan ook de cassettebandjes voor de zondag aangereikt.”

Hebben jullie vaak bezoek gehad van de Radio Controle Dienst?

“Niet vaak, in totaal slechts twee maal. Na de tweede keer werd het onze medewerkers te heet (en te kostbaar) onder de voeten. Zo gebeurde het ook dat twee van ons (Jos Aarsman en Hans van Zwieten, red.) het initiatief namen om te proberen een legale status te verkrijgen voor Cosmos.”

>>

Wanneer zijn die stappen ondernomen?

“Dat was in januari 1983. De eerste gesprekken waren met de (toenmalige) gemeente Vinkeveen. Zij hebben op ons verzoek bij het ministerie van WVC (Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur) geïnventariseerd wat er voor kwam kijken om een lokale omroep op te richten en of het überhaupt mogelijk was.

Toen hier een positief antwoord op kwam was de volgende, logische stap het oprichten van een werkgroep die deze mogelijkheid verder zou onderzoeken. Wij zochten in het Vinkeveense naar vooraanstaande mensen om ons initiatief te ondersteunen en hebben toen een werkgroep (Werkgroep Lokale Omroep i.o.) opgericht, waarin naast twee journalisten (Dick Bosscher en Bob Witman) van weekblad de Ronde Veler ook Jos Aarsman en ik zitting namen.”

En verder?

“We dachten dat we er waren, eventjes een vergunning aanvragen en klaar. Op 7 juli 1983 hebben we in het dorps huis van Vinkeveen een hoorzitting georganiseerd, waar we naast de werkgroep ook Eric van Arend (toen werkzaam bij de VARA en de OLON, Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland, red.) hadden uitgenodigd. Al snel bleek dat aan het oprichten van een lokale omroep heel wat haken en ogen zaten. Zo kwamen we er op die avond achter dat:

- Er voorlopig alleen vergunningen werden afgegeven voor kabelaansluitingen. Aangezien Vinkeveen (en ook Wilnis) in die tijd zouden worden aangesloten op het kabelnet van Mijdrecht, diende dus ook de Mijdrechtse en Wilnise raad toestemming te geven voor het oprichten van een lokale omroep.
- Daarnaast zouden pas op zijn vroegst in 1990 vergunningen worden verleend voor een etherfrequentie.
- Een lokale omroep moest een privaatrechtelijk lichaam hebben in de vorm van een stichting of vereniging.
- Verder diende een lokale omroep ‘cultureel representatief’ te zijn, met andere woorden sportieve, kerkelijke, culturele en maatschappelijke stromingen vanuit de gemeenschap moeten zich in een (op te richten) vereniging of stichting ‘terug kunnen vinden’.

Daar stonden we dan, een illusie armer om het ‘eventjes’ te regelen.”

Dus naar de notaris en je richt een vereniging op?

“Ja en nee. Voor we naar de notaris konden stappen, moesten de overige medewerkers van Radio Cosmos en de Cosmos Discotheek (onze ‘geldschietter’) toestemming geven om hiervoor zo’n drie- tot vierhonderd gulden te bestemmen. Toen dit rond was zijn we informatieavonden gaan beleggen in Mijdrecht, Wilnis en

Vinkeveen. Daarnaast zijn we, als werkgroep, razendsnel kandidaatbestuursleden in Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen gaan benaderen.

Deze zoektocht leverde Jac. Dekker en Adrie Kok uit Mijdrecht, Guus Stein en Bart Keur uit Wilnis en uit Vinkeveen Ton Boerma en Jan Stekelenburg op. Deze mensen, aangevuld met Jos Aarsman van Radio Cosmos en Bob Witman van Weekblad de Ronde Veler, maakten het bestuur compleet. Op 30 oktober 1983 droeg de werkgroep haar werk over aan dit bestuur.”

Cosmos bij Vinkeveense feestweek en tijdens kerstuitzending 1982.

Een bestuur, maar nog geen vergunning en uitzendlocatie?

“Nee, maar het nieuwe bestuur ging voortvarend te werk. Al in januari 1984 kregen we, als lokale omroep (inmiddels met de naam Radio Rondevenen) gratis studioruimte aangeboden door het toenmalige bedrijf Midreth uit Mijdrecht.

Op het parkeerterrein stond een bouwkeet (!) die we in konden richten als studio, ter overbrugging van een geschikte locatie.

De vergunning hing vast op een representativiteitsverklaring van de drie gemeentes en er moest een adviesraad worden samengeteld. Deze adviesraad, officieel geïnstalleerd op 30 januari 1984, had als taak de programma’s te controleren en waar nodig bij te sturen. Voor het verkrijgen van een representativiteitsverklaring moest er nog heel wat lobbywerk worden verricht.

Wilnis ging als eerste, op 24 januari 1984, over tot de representativiteitsverklaring, Vinkeveen volgde op 16 februari en Mijdrecht ging op 23 februari akkoord, mits de statuten werden gewijzigd, vooral op het punt over de functieomschrijving van de adviesraad.”

Maar er was nog steeds geen vergunning?

“Nog niet, maar op 20 april 1984 deed Radio Rondevenen een aanvraag voor de totale uitzendvergunning, dus 24 uur per dag radio en (alvast rekening houdend met de toekomst) ook voor televisieuitzendingen. Door het vele en accurate lobbywerk geeft het ministerie van WVC heel snel, op 10 mei, een voorlopige

vergunning af. Deze zendvergunning is dan geldig tot en met 31 december 1984.

Hierna gaat het snel. Bij de drie gemeentes wordt aangeklopt voor subsidies. Van deze drie gemeentes komt jaarlijks een totaal bedrag van 6300 gulden (nu ruim € 2800,-) binnen. Voorwaarde was wel dat het ledental in 1986 zo’n tien procent van de bevolking moest bedragen.

De PTT (nu KPN) zorgt voor de eerste kabelfrequentie van Radio Rondevenen (97.0 MHz). We hebben nog een aantal frequentiewijzigingen ondergaan. Al een week na de eerste uitzending kregen we de 102.0 MHz toegewezen. Pas in 1986 kreeg Radio Rondevenen haar kabelfrequentie, 104.5 MHz, die zij jaren lang hebben gebruikt. Nu zijn de uitzendingen op de kabel te beluisteren op 101.9 MHz.

Nadat bij het NOB (Nederlands Omroepproductie Bedrijf, onderdeel van de NOS in Hilversum) apparatuur was gehuurd, volgde op vrijdag 1 juni om 18.00 uur, de eerste uitzending van slechts één uur.”

Cosmos tijdens feestweek.

Muziek en lichte informatie?

“Ja, dat hadden we wel voor ogen. Het zou immers een voortzetting worden van Radio Cosmos, we waren jong en wilden (toen al) wat... Maar het liep toch iets anders. Met name de eerste uitzendingen stonden ‘bol’ van de ouweluismuziek en gezapige vraaggesprekken. Zo waren in de eerste uitzending, op 1 juni van 18.00 - 19.00 uur, de drie burgemeesters van de drie gemeentes te beluisteren en gaven voorzitter Jac. Dekker en hoofdredacteur Jan Stekelenburg (verslaggever/redacteur Studio Sport) een toelichting op de komende programma’s.

De week erop hadden we de eerste volledige programmering. Op donderdag een uur nieuws, op vrijdag een uur cultureel, op zaterdag een uur verzoekplaten en zondags een uur sport. Later werden de programma’s gelukkig wat eigentijdser, moderner en uitgebreid.”

Hoe kijk je terug op de overgang Radio Cosmos naar Radio Rondevenen?

“Achteraf gezien opende het toenmalige bestuur

deuren, die normaal gesproken voor anderen gesloten bleven. Maar waar ik vooral met trots op terugkijk is het tijdsbestek waarin alles plaatsvond, namelijk binnen één jaar.

Het was voor toen een uniek verschijnsel in Nederland, om over drie aparte gemeentes een representativiteitsverklaring en een zendvergunning voor zowel radio als televisie te verkrijgen en daarnaast ook nog daadwerkelijk uit te gaan zenden. Dat dit alles binnen een tijdsbestek van een jaar heeft plaatsgevonden, daar kijk ik met trots op terug.”

“Op 20 december 1984 namen we een nieuwe studio-ruimte in het pand van Midreth in gebruik. Daar hebben we jaren gezeten. Het bestuur was zelfs met Midreth overeengekomen dat het bouwbedrijf deze ruimte zou aanpassen en verbouwen, maar dat ook de huur voor rekening van de verhuurder zou komen. Ook dit was weer zo’n voorbeeld van “deuren openen die voor anderen...”

Cosmosploeg feestweek 1983.

Tot wanneer heeft Radio Cosmos gedraaid?

“Er staat me iets van bij, dat onze laatste uitzendingen op zondag 23 juni 1983 waren, om de voortgang van het oprichten van een lokale omroep niet dwars te zitten. De Cosmos Discoshow heeft nog enkele jaren doorgedraaid en er is later nog een drive-in bar bijgekomen die we hebben verhuurd als de “Nationale Hitparade drive-in-show”. Op Radio 3 werd toen op zondag de Nationale Hitparade uitgezonden, gepresenteerd door Felix Meurders.”

En nu?

“Op dit moment (oktober 2011) heet de lokale omroep voor de Ronde Venen nog steeds Midpoint FM & TV. Op termijn zal de omroep verder gaan als RTV de Ronde Venen... als alles goed gaat, want er bestaan nu twee lokale omroepen in de Ronde Venen: ROSA uit Abcoude en Midpoint uit de ‘oude’ gemeente De Ronde Venen. Hoe dit verder zal verlopen, als er maar één zendvergunning wordt verleend in de ‘nieuwe’ gemeente, is vooralsnog koffiedik kijken...”

Dagboekfragmenten

In april en mei 2011 hebben bovenbouwleerlingen van bijna alle basisscholen in De Ronde Venen hard gewerkt aan een project van de Historische Vereniging De Proosdijlanden en Kunst Centraal over historische verhalen. De scholieren bezochten allemaal Fort bij Uithoorn en als afsluiting schreven ze een dagboekfragment...

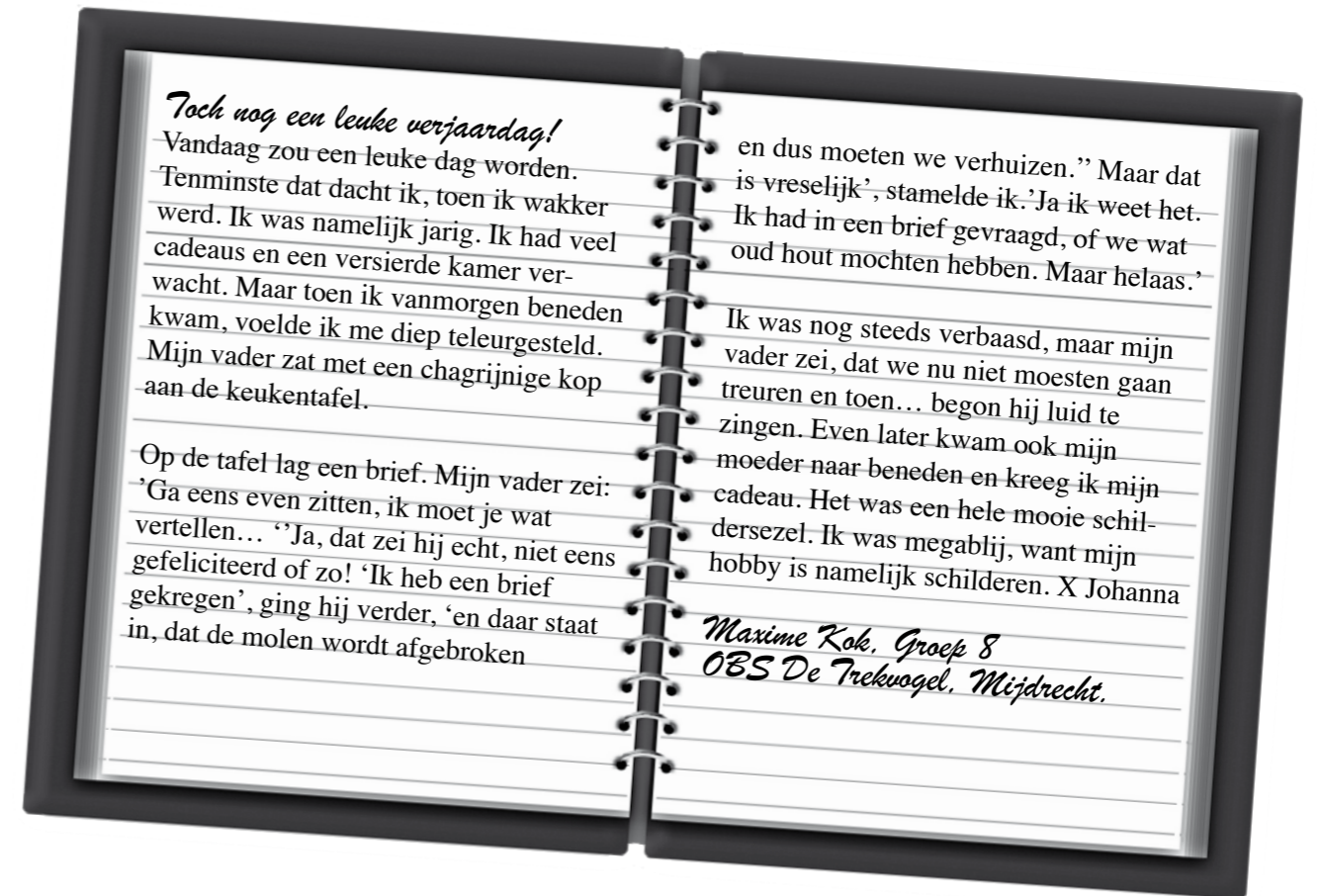
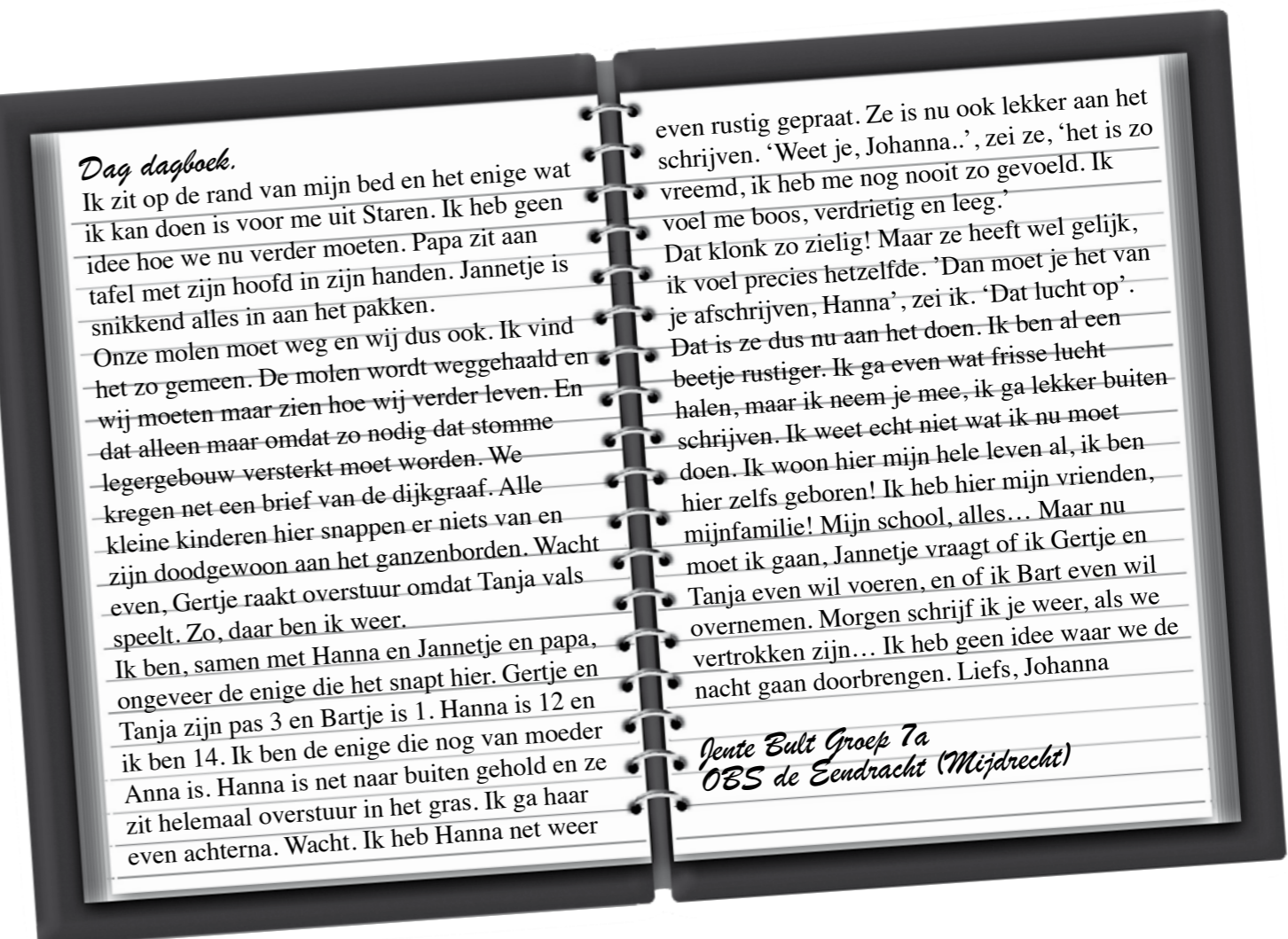
Op het fort kregen de kinderen een brief te zien, waarin het verhaal van Manus de molenaar stond. De molen moest worden afgebroken om plaats te maken voor het fort. De molenaar moest dus met zijn gezin de molen verlaten. De opdracht voor de kinderen was: Schrijf een dagboekfragment over één van de bewoners van de vroegere Hollandse Molen, die gesloopt is voor de bouw van Fort van Uithoorn. De molen stond ongeveer op de plaats waar nu, langs de N201 bij Amstelhoek, een benzinstation gevestigd is.

Na het bezoek aan het fort aan de Amstel zijn de leerlingen gaan schrijven en tekenen. De juf of de meester heeft uit elke groep de beste gekozen en deze naar de begeleidende organisatie 'Kunst Centraal' gestuurd. Een jury, die onder meer bestond uit bestuursleden van De Proosdijlanden heeft vervolgens uit veertien genomineerde fragmenten de eerste en de twee gedeelde tweede prijzen toegekend. Kunst Centraal heeft daarna een boekje met verhalen en

tekeningen van de leerlingen samengesteld en laten drukken.

In het boekje zijn veertien fragmenten en twaalf tekeningen opgenomen. Door de historische vereniging zijn alle deelnemende scholen bezocht voor de afgifte van de boekjes. Bij de scholen die mee hadden gedaan zijn de boekjes uitgereikt in de klas, met speciale aandacht voor de winnende schrijver en voor eventueel de illustrator. Daarnaast ontving de school onze historische canon van De Ronde Venen op groot formaat. Dit werd zeer gewaardeerd.

Op 10 september zijn alle leerlingen wier werk in het boekje is opgenomen uitgenodigd om naar fort bij Uithoorn te komen voor een gezamenlijk hulding. Hierbij heeft de burgemeester de leerlingen een legpenning omgehangen en een oorkonde overhandigd. De prijs voor het beste verhaal ging naar Patrick Roeleveld uit Groep 8 van de Hoeksteen uit Mijdrecht. Op deze pagina's de drie winnende dagboekfragmenten.

Mijdrecht was ooit kloppend hart van Utrecht

Doorgelicht door Joop Frankenhuizen

Zij die ze meegemaakt hebben denken er soms met weemoed aan terug. We hebben het over de jaren vijftig. De jaren van vlak na de Tweede Wereldoorlog. De jaren van opbouw, orde en regelmaat. Een decennium, waar met steeds meer belangstelling naar wordt teruggekeken. Jammer dat die orde en regelmaat met de komst van de jaren zestig zo abrupt eindigt. Dat zijn de jaren waarin de babyboomers, geboren direct na de oorlog, laten merken dat die saaie tijd met al die regeltjes lang genoeg geduurd heeft en alles anders moet. De terugval begint met de leus "Niks mot, alles mag", gevolgd door de baaldagen en het dan langzaam onder tafel schuiven van de destijds gevestigde normen en waarden. Jongeren zetten zich steeds heftiger af tegen ouderen, die zich op hun beurt afvragen wat ze fout hebben gedaan. Was dat nou ook het geval in Mijdrecht, het grootste dorp in het gebied van de ronde venen? Of was het daar anders? Het antwoord is Ja en Nee. Laten we eens zien wat daarover geschreven is en wat men zich nog herinnert.

Hoe ging het landelijk

Direct na de Tweede Wereldoorlog wordt ons land gedomineerd door de Verenigde Staten. Ze helpen ons met de wederopbouw en laten dat financieel merken. Maar ook op muziekgebied is hun invloed groot. De bigbands laten zich horen en de nieuwe manier van dansen, rock and roll, slaat overal aan. Het vastleggen van zang en muziek gebeurt nog steeds op de grammofoonplaat. Alleen wordt die ouwe 78 toeren plaat steeds meer vervangen door de kleinere 45 toeren single en de 33 toeren lp waar veel meer nummers op staan. Stel je voor. Op een enkele plaat de stemmen van Frank Sinatra, Pat Boone en Jo Stafford.

Buitenshuis is er vaak niet veel te beleven en is thuiszitten en gezellig naar de radio luisteren de enige optie. Het gaat dan om Moeders wil is wet, de Bonte Dinsdagavondtrein, Negen heit de klok en de familie Doorsnee. Ook de hoorspelen zoals die met Paul Vlaanderen en Ina houden de mensen thuis. De sterk op religie georiënteerde radio-omroepen voelen zich vooral verantwoordelijk voor de opvoeding van de jeugd, met als gevolg allerlei daarop gerichte programma's. Jammer alleen dat de jeugd altijd iets anders wil. Stiekem luisteren naar radio Luxemburg. Daar hoor je platen die Hilversum niet nodig vindt uit te zenden.

Regels en fatsoen

Wat het meest opvalt is de verandering van het straatbeeld. De opkomst van de fiets met hulpmotor die later brommer gaat heten, dan de auto's, de Volkswagen en de Eend. Ook de mode ontkomt niet aan veranderingen. De damesmode gaat van strak en sober naar fleurig en zwierig. De plusfour bij mannen, de drollenvanger, is uit, de strak zittende spijkerbroek is in.

Materieel gezien verandert er in dat eerste decennium

erg veel, maatschappelijke opvattingen daarentegen blijven onveranderd. Een verzuilde samenleving zorgt voor regels en fatsoen. Katholieken, protestanten en liberalen doen het ieder op de eigen manier en worden daarbij geholpen door de eigen gekleurde organisaties. Als jongere gewoon gehoorzaam zijn, je best doen en geen grote bek opzetten. Af en toe mag je met je meisje naar de bioscoop of naar de instuif. Wel oppassen met verkering zoeken, want twee geloven op een kussen daar slaapt de duivel tussen. Zondagsrust staat hoog in het vaandel. Zo hoog dat het luiden van kerkklokken op zondag zelfs in de Tweede Kamer op de agenda komt.

Hoe ging het in Mijdrecht

Begin jaren vijftig wordt het dorp Mijdrecht gedomineerd door de protestante burgemeester J. van der Haar geholpen door een gemeenteraad met elf leden waarvan vijf van protestante huize (ARP, CHU en SGP), vijf van katholieke huize (KVP) en één lid van de in 1945 opgerichte PvdA. In 1958, na de verkiezingen, wordt de verhouding 6:6:1. De meerderheid, vaak godsdienstig principieel en behoudend, bepaalt het doen en laten. Net als elders in Nederland telt ook Mijdrecht na de Tweede Wereldoorlog hier en daar verkrotte kleine woningen. Niet verwonderlijk, want vijf jaar lang heeft woningbouw stil gelegen en is er alleen in de particuliere sector soms hier en daar wat bijgebouwd. Directe noodzaak voor massale nieuwbouw is er dan ook nog niet. Die komt pas in 1947 wanneer Mijdrecht door de planologische dienst van de provincie Utrecht wordt aangewezen als potentiële vestigingsplaats voor industrie. Naarmate die aantrekt en het Rijk met geld over de brug komt gaat het snel. Steeds meer bedrijven melden zich en zoeken voor hun personeel huisvesting. Het pensioenfonds van drukkerij Verweij is een van de eerste die de kogel door de kerk jaagt met woningbouw voor eigen personeel. Snel

Burgemeesterswoning Mijdrecht.

daarna krijgen de woningbouwverenigingen Johannes de Doper en Beter Wonen vrij spel en wordt de groei-gemeente Mijdrecht op de kaart gezet.

Er zijn meer dingen

Naast het verstrekken van grote voorschotten aan beide bouwverenigingen is de gemeente vooral druk bezig grond aan te kopen voor een nieuw industrieterrein en grote stukken grond in de Derde Bedijking voor woningbouw. Hoog in het plan staan die eerste jaren de sanering van de Kerkvaart en de reorganisatie van de huisvuilophaaldienst. Mijdrecht heeft nog steeds geen vuilniswagen en tot overmaat van ramp zijn ook nog eens alle vuilnisemmers in het depot doorgeroest. De meeste aandacht gaat echter uit naar de rampzalige toestand van de wegen in Bozenhoven, Hofland en Amstelhoek. Maar de gemeenteraad is ook zuinig, soms erg zuinig. Wanneer in april 1950 de muziekvereniging VIOS het gouden jubileum herdenkt en daarvoor 1000 gulden subsidie vraagt, komen ze van een koude kermis thuis. Vijfhonderd gulden is meer dan voldoende vindt de raad. "De brandweer krijgt jaarlijks 200 gulden en dat is een noodzakelijke instelling", voegt voorzitter Van der Haar er fijntjes aan toe. "Vergeet ook niet dat over drie weken het vervoer van treinreizigers over Mijdrecht stopt en er dan voldoende bushokjes moeten zijn."

Mijdrecht is een kantoor van de staat

De burgemeester heeft het soms moeilijk. Trouw opent en sluit hij elke vergadering met gebed en bij gelegenheid citeert hij uit de bijbel. Desondanks hoort hij in de raad soms minder leuke geluiden. Het gaat om het weerwoord van sommige raadsleden waar hij moeite mee heeft. Bekogelen van collegeleden ziet hij niet zitten. In juni 1952 wordt Van der Haar herbenoemd als burgemeester, maar echt tevreden is hij niet. De gemeente komt steeds meer onder centraal gezag.

Steeds meer centralisatie en bedelzucht. Uitbreiding Amstelhoek mag niet om planologische redenen. Wat een flauwekul, we zijn gewoon een kantoor van de straat geworden, laat hij begin 1953 weten. In 1954 wordt het woningbouwcontingent met 40 woningen uitgebreid. Dit vanwege de 20 woningen die onbewoonbaar zijn verklaard. In de wintermaanden sluiten de winkels 's avonds om 6 uur. In de zomermaanden wordt dat 7 uur. Op zaterdag mag dat een uurtje later.

De groeistuipen worden voelbaar

De gemeente groeit. De vraag om subsidies ook. Zang en Vriendschap en Kunst na Arbeid weten de weg en hangen regelmatig aan de bel. De gemeente ontkomt er niet aan de subsidies aan Maatschappelijk Werk en Gezinszorg te formaliseren. Dat moet dan voor zowel de protestante als de katholieke stichtingen, want samengaan is er nog niet bij. Zuinigheid blijft troef. Zeker niet nu de Christelijk Nationale School in de Mennonietenbuurt helemaal vernieuwd is en er toestemming is voor de bouw van een tweede Christelijk Nationale School in het dorp. Ook is er veel geld nodig voor de bouw van een nieuw postkantoor en de daarvoor ontstane verbouwing van het gemeentehuis waarin dat postkantoor eerder was gevestigd. Vergeet ook die slechte weg over de oude spoorbaan naar De Hoef niet. Die weg is hobbelig, rond van vorm en hier en daar onbegaanbaar. Geldlenen voor woningbouw doet de gemeente bij Staal bankiers. In 1955 is dat 776.000 gulden tegen 3 3/8 pct. rente, af te lossen in 50 jaar. 1956 wordt duurder. Voor bouwrijp maken is 1 miljoen gulden nodig. Geleend tegen 3 5/8 pct. Af te lossen in 40 jaar. Regelmatig moeten de begrotingen worden bijgesteld en dat gebeurt tot op en halve cent nauwkeurig. De 24e begroting van 1954 laat zien dat de politie wilde katten heeft afgeschoten. Alleen zijn de ambtenaren vergeten de kosten van de gebruikte kogels op te voeren. De 6000e inwoner krijgt dat jaar een spaarbankboekje met 100 gulden. Dat het boekje zelf tien gulden kostte, bleek later. Maar er is ook goed nieuws. Door toename van de bevolking gaat de jaarwedde van de twee wethouders omhoog naar 1000 gulden en krijgen alle ambtenaren er 6 % bij. De inhaalslag is begonnen. Na tien jaar geduldig wachten worden de lonen eindelijk aangepast. Eind 1955 volgt de 30e wijziging van de begroting 1954.

Echt met geld strooien doen we niet

De bouw van nieuwe woningen en de aanleg van nieuwe wijken en straten eist zo zijn tol. Mijdrecht stinkt. De stank uit de sloten in Proosdijland is middeleeuws geworden, meldt het raadsverslag van juni 1956. Volgens de burgemeester is het wachten op een rioolwaterzuiveringinstallatie. Maar dat is niet het enige. Er is meer aan de hand. In De Hoef is in oktober 1956 de rk school in gebruik genomen. Een half jaar

later constateert de provincie dat het gebruik niet in overeenstemming is met de bestemming. School en grond moeten terug naar de gemeente. Het schoolbestuur kan alles voor 11.500 gulden kopen, maar de bestuurders hebben geen geld. De gemeente heeft geen interesse en wil de school kwijt. De vereniging Protestantse Belangen biedt 10.000 gulden en wordt de nieuwe eigenaar. 1957 was volgens de burgemeester met 76 emigranten en 9 immigranten een normaal jaar. Alleen is dat jaar de bestedingsbeperking ingegaan om gemeenten te dwingen zuinig aan te doen en niet met geld te strooien. “We zullen ons als willoze schapen moeten onderwerpen aan centraal gezag”, moppert Van der Haar weer. De Oranjevereniging kan dan ook fluiten naar de 750 gulden extra gevraagde subsidie. De reden? Feestvieren heeft Gods zegen niet, dus zelf betalen. Zo ook VIOS, die 1000 gulden vraagt voor nieuwe uniformen. Vijfhonderd gulden en een lening van 2000 gulden af te lossen in 15 jaar is alles wat ze krijgen. Op zondag wordt drukwerk verspreid. Mag dat? Ja, want persvrijheid is in de wet vastgelegd.

Niet alles tegelijk

In de daaropvolgende jaren komt het nieuwe Wit Gele Kruisgebouw klaar en krijgt het Groene Kruis, als logisch gevolg, ook een betere accommodatie. De gereformeerde kerk heeft een nieuw kerkgebouw, maar aan het veelbesproken gemeentelijke gymnastieklokaal in de Van Wassenaerstraat wordt nog steeds gewerkt. Mijdrecht krijgt, als alles meezit, binnenkort de belofte Chr. ULO school en de veelbesproken rk

huishoudschool. De Chr. LTS is er nog niet, maar die komt er aan. De nieuwe straatnamen in Proosdijland zijn: Nicolaas van der Steen, Cornelis Beerninck, Steven van Rumelaer, Johan van Renesse, AP van Dishoek en Godebald. De Hoef is uit zijn isolement verlost door aanleg van een nieuwe weg over de oude spoorbaan. Het nieuwe postkantoor aan de Prins Bernhardlaan, met daarboven het politiebureau, moet ook nog even wachten. Maar het echte goede nieuws is dat de bouw van een rioolwaterzuiveringsinstallatie toch begonnen is en dat Mijdrecht, ondanks het wegtrekken van enkele bedrijven, nog steeds veel werkgelegenheid biedt.

Ruimte voor vermaak

Eind 1950 telt Mijdrecht een dikke 5000 inwoners, begin 1960 is dat opgelopen naar ruim 7000. Hoe vermaakten al die mensen zich in hun schaarse vrije tijd. De twee muziekverenigingen krijgen een redelijke subsidie en trekken zo hun leden. VIOS is boos, want de muzikant in de Dorpsstraat is door de gemeente verplaatst naar de Stationsweg. De ligging daar is niet zo in trek. Het Nutsgebouw voorziet in een culturele en ontspanningsbehoefte, voor de vele verenigingen die er voor hun leden allerlei avonden organiseren. Eind jaren vijftig is het er zo druk geworden dat er in de raad stemmen opgaan voor een groter dorpshuis. Alleen gaat de gemeente daar niet over, laat Van der Haar weten. Voor mensen die van lezen houden is er de Nutsbibliotheek. Ook in trek zijn de avonden in het parochiehuis, maar altijd is daar bij dansen de invloed

van die strenge pastoor merkbaar. In 1953 is pastoor Van de Pavert 25 jaar priester. Bij de herdenking zijn alle rk scholen aanwezig. De kleuterschool, de jongens en de meisjesschool en de huishoudschool. Hij krijgt een kip, een kistje sigaren, altaardwalen en een portemonnee. Wanneer je met je maatje ergens anders wilde dansen ging je naar De Rijk of naar zaal Vendrik in Uithoorn. Voor 1,50 gulden kon je ook terecht in het KAB gebouw in Vinkeveen. Een enkeling herinnert zich misschien ook nog het danszaaltje tegenover het Schaepmanplantsoen. Het piepkleine dansvloertje bij Jaap van der Meer. Het pand is er niet meer. Verdwenen tijdens de grote sloopwoede.

Veldsport? Da's korfbal

De korfbalsport kan zich in de jaren vijftig volop in de belangstelling van de bestuurders verheugen, want korfballen is op zaterdag. Begin 1952 bevestigt Van der Haar in gesprek te zijn met de GrontMij over de aanleg van een korfbalveld van 60 bij 20 meter op de hoek van de Hoofdweg en de Prinses Marijkelaan. Het terrein is grasland en wordt al enige tijd door de gymvereniging Sandow gebruikt voor korfbal, maar het veld is oneffen en hobbelig. In juli 1953 is het veld eindelijk bespeelbaar. Het is daarmee het eerste gemeentelijke sportterrein in Mijdrecht. Het trapveldje halverwege de Hoofdweg is een stille getuigenis. De voetbalsport daarentegen is in Mijdrecht al decennialang mikpunt van B&W omdat er op zondag wordt gespeeld. Voor de oorlog onder I. Padmos, die er 20 jaar burgemeester was. Na de oorlog onder J. van der Haar, die er 25 jaar zijn stempel op heeft gedrukt. Verandering komt pas in 1971 met de komst van D. Haitsma. Mijdrecht kent in de jaren vijftig twee verenigingen. VVM en Stormvogels. Beide clubs spelen met wisselend resultaat in de zaterdag- en zondag competitie van de amateurs. VVM speelt op een veld schuin tegenover de watertoren in Mijdrecht. Maar dat staat onder druk want in mei 1956 wil de gemeente een deel van het industrieterrein verkopen aan het ministerie van oorlog. Dat zou later einde VVM en de geboorte van het MOB complex inluiden.

Stormvogels, in feite een Wilnise vereniging, trekt spelers en publiek uit Mijdrecht. Dat komt mede omdat het speelveld langs Molenland ligt. Een andere Wilnise vereniging, het bevoorrechte CSW, speelt op zaterdag en dan alleen in Wilnis.

In april 1957 krijgt Stormvogels weer eens te maken met de ideologie over zondagvoetbal. De dan 85 leden tellende vereniging vraagt de gemeente Wilnis een bijdrage van fl. 1000,- voor het opknappen van het terrein aan Molenland. B&W wijzen de subsidieaanvraag af. Subsidieering betekent volgens burgemeester Van der Haar dat de gemeente meewerkt aan de ontheiliging van de zondag. Hij stelt: “Geen geld uit de gemeentekas om voetbal op zondag te subsidiëren”. Wethouder van Steijn daarentegen meent dat subsidies om principiële of kerkelijke redenen niet kunnen worden geweigerd. Van der Haar gaat dan op zijn strepen staan en verwijst naar Romeinen 13. “De overheid is dienares van God”. Raadslid Berk begrijpt er niets van en ziet de weigering als dictatorschap. Van der Haar laat dan weten dat Stormvogels subsidie krijgt zodra ze naar de zaterdag gaan. De raad tenslotte gaat akkoord met het B&W voorstel. Geen subsidie! rk Stormvogels moet maar met de bedelnap rond.

Was Mijdrecht echt zo saai?

We vragen het enkele inwoners die zich de jaren vijftig nog goed herinneren. Ze woonden destijds tussen Mijdrecht en Wilnis aan de rand van het Industrieterrein en weten nog precies wat het MOB complex was en welke boerderijen voor woningbouw hebben moeten wijken. Ze bevestigen het beeld van een wat saai en streng Mijdrecht waar voor jongeren niet echt veel te doen was. Wat hen vooral is bijgebleven is de vrijheid die ze in die grote polder hadden. Alleen in de weekenden en soms onderweg naar school was er iets te beleven. Protestante jongens bezochten de school met de bijbel op Bozenhoven tegenover de winkel van Zuidervaart. Katholieke jongens hadden hun school iets verderop tegenover de rk kerk. Net als in Vinkeveen was het af en toe matten wanneer ze elkaar onderweg naar hun school tegenkwamen. De waarden en normen van toen doen het bij de meeste ouderen nog steeds goed, immers jong geleerd, is oud gedaan. Vandaar de moeite die ze hebben met de vaak onbegrijpelijke reacties van de huidige lokale overheid. Gewend aan de mores “Wie zijn gat brandt, moet op de blaren zitten”, is het nu wennen aan de nieuwe mores: “De goeden moeten met de kwaden lijden”, wanneer ze weer gedwongen worden over zo'n vermaledijde verkeersdrempel te rijden en door elkaar geschud worden. Tot slot iets wetenswaardig. In 1955 werd de oude smalle brug in de Dorpsstraat vervangen door een bredere. Die oude smalle brug ligt sindsdien over de Ringvaart en verbindt de Herenweg met de Wilnise Zijweg. Wie wist dat nog?

De droogmakerij onder Mijdrecht

Deel 4: Tot besluit, de klus geklaard...

Door: *Stef Veehuis*

Namens de Directie van de Derde bedijking Mijdrechtse droogmakerij: J.G. de Voogt, Voorzitter, K. Verdam, Secretaris, gedaan te Mijdrecht op 31 December 1864, vermeen en wij voldaan te hebben aan uw verlangen naar een beknopt geschiedkundig overzicht van de verveeningen en bedijkingen onder Mijdrecht en verheugen er ons over dat het ons vergund is geweest het voor meer dan drie vierde eener eeuw door onzer voorzaten beraamde plan zoover tot stand te mogen brengen, ons voor de verder nog noodige verbeteringen in uwe medewerking en vertrouwen aanbevelende.

Met dit slotcitaat uit het “Beknopt overzicht der geschiedenis van de VERVEENING EN DROOGMAKING der bedijkingen onder Mijdrecht” kon een periode van 75 jaar “aanmodderen” in de Drie Bedijkingen voorlopig afgesloten worden. Op verzoek van de Ingelanden der Derde Bedijking, in de volksmond ook aangeduid als de Polder van Bosenhoven, gedaan in hun vergadering van 26 juli 1864 aan hun voorzitter, had men het noodzakelijk geacht om het totale gebeuren nog eens samen te willen vatten in dit verslag. Het heeft er mijns inziens echter veel van weg dat burgemeester de Voogt ter afsluiting zelf ook wel eens wilde weten hoe het voorheen allemaal in elkaar had gezeten. Want gedurende de twaalf jaren dat hij direct betrokken was bij de Droogmakerij, werd hij voortdurend geconfronteerd met zaken en afspraken uit het verleden die anderen hadden genomen. Zo was er in een ver en roerig verleden (in het octrooi van 1789) o.a. vastgelegd dat er 60 jaar na dato verslag moest zijn gedaan over de vervening in de Derde Bedijking. Na de benoeming van burgemeester de Voogt in 1852 had deze al snel vast moeten stellen dat dit verslag drie jaar eerder wel degelijk was gemaakt, maar uit onwetendheid, in plaats van bij de Rijksoverheid, bij Gedeputeerde Staten in Utrecht terecht was gekomen.

Hier Plaatje nummer 1 de Voogt

Het vormde kennelijk voor Zijne Majesteit de Koning geen enkel excuus voor enig uitstel. Deze liet op 9 april 1852 door middel van een Koninklijk Besluit weten dat het gehele dijklichaam op 1 januari 1855, op de doorvaarten na, van deze toekomstige droogmakerij geheel gesloten moest zijn. Tegelijkertijd werd het Bestuur van de Derde Bedijking tot enige spoed gemaand om een plan van aanpak in te dienen, zo dat er eindelijk met het uitmalen van deze droogmakerij

kon worden begonnen. Maar het stond bij voorbaat al vast dat dit een onmogelijke opdracht zou gaan worden, want de realiteit was dat een vijfde deel nog verveend moest gaan worden. Bovendien was in veel gevallen niet meer na te gaan wie de eigenaren waren van de percelen die reeds onder water verdwenen waren en ook werd pijnlijk duidelijk dat de verhoefslagging nog al wat hiaten vertoonden. Eenzelfde constatering betrof de dijkgronden en doorvaarten die in gebruik waren bij particulieren, met als direct gevolg dat door het “ontbreken” van eigenaren het onderhoud aan deze dijken veel te wensen overliet. Naar aanleiding hiervan werd een prioriteitenlijst opgemaakt en kon er in 1853, na een kadastrale meting, een register van eigenaren worden opgemaakt.

Opvallend daarbij was de doortastendheid van Burge-meester J.G. de Voogt tijdens deze “inhaalslag”. Mogelijkerwijs zal zijn verbondenheid met de families van Wieringen en Verdam hier enige invloed op hebben gehad. In 1847 namelijk was hij in het huwelijk getreden met de nog jeugdige, hoogzwangere Klazina van Wieringen, dochter van mede bestuurslid Klaas van Wieringen Czn. Maar ook de moeder van zijn secretaris K. Verdam, behoorde tot de van Wieringen dynastie. Johannes Gerardus de Voogt, zoon van een makelaar en koopman uit Wageningen was er in geslaagd om, na zijn toch relatief korte aantreden, de nodige touwtjes in handen te krijgen. Hij wist zich daarbij gesteund door de aanwezige kennis en praktijk ervaring van zijn mede bestuursleden. Hoe dan ook, hun plan van aanpak straalde klaarblijkelijk voldoende vertrouwen uit, hetgeen viel op te maken uit de afkondiging van een nieuw Koninklijk Besluit d.d. 24 juni 1854 no. 69 met als resultaat dat er een uitstel van twee jaar werd verleend. Binnen dat tijdsbestek moesten de bedijkingwerkzaamheden, op vier doorvaarten na,

volledig zijn voltooid en moest er jaarlijks nog 16 hectare veen afgegraven worden. Verder werd verwacht dat er plannen en ontwerpen uitgewerkt zouden worden die na goedkeuring aanbesteed moesten worden. Men had getracht om zoveel mogelijk onduidelijkheden uit te bannen om ieder oponthoud te kunnen voorkomen want de overheid had besloten dat met de droogmaking zelf, op 1 januari 1863 begonnen moest worden. Daar bij moeten wij ons realiseren dat tegelijkertijd de werkzaamheden in de Tweede Bedijking nog volop in uitvoering waren.

In de vergadering van 17 november 1860 presenteerden directeur C. van Zijl Wzn en hoofdopzichter Boote de Vries de uitgewerkte plannen van hun commissie voor droogmaking. Met belangstelling werd kennis genomen van het verkavelingontwerp en een concept overeenkomst voor het uitmalen. Het zou een bijeenkomst gaan worden waarin spijkers met koppen werden geslagen. Eerst werd er door de 30 ingelanden een Bestuur gekozen voor de uitvoering van alle werkzaamheden tot droogmaking van de Derde Bedijking onder voorzitterschap van J.G. de Voogt. In het ontwerpplan was gekozen voor één krachtig stoomvijzel gemaal dat m.b.v. een persbuis direct zou gaan lozen op het water van de Kromme Mijdrecht. Bij nader inzien zag men daar gezien het kostenplaatje toch maar vanaf en werd dit plan een maand later bijgesteld. Er werd gekozen voor een gemaal van minder vermogen dat ging lozen op het boezemwater. Met ondersteuning van twee wind vijzelmolens (het diepe deel van de droogmakerij), die niet op deze ring maar op de Kromme Mijdrecht zouden gaan lozen. Visionair de Voogt, die ook zitting had in het Bestuur van het Oppercollegie, wist als geen ander dat de polderbesturen van Vinkeveen - Waverveen en Abcoude Proosdij moeilijk zouden doen over de hoeveelheid uit te malen water op de ring. In hun visie zou een stijging van het polderpeil desastreuze gevolgen hebben voor de veenderij. Op 25 september 1861 echter kreeg hij onverwacht steun door de toestemming van de minister van Binnenlandse Zaken om de ontwerpplannen voor de Derde Bedijking ten uitvoer te gaan brengen. Over de hoogte van het waterpeil werd geen uitspraak gedaan, mogelijk speelden de economische belangen van de veenderij toch een voorname rol.

Hier Plaatje nummer 2 overzicht

Het noodzakelijke terrein werd aangekocht van K. van Wieringen Hzn. en op 27 november 1861 konden de beide vijzelmolens publiekelijk worden aanbesteed. De laagste inschrijvers waren Hendrik en Steven de Kort, aannemers in Ouderkerk aan de Amstel. Op 18 maart werd de eerste paal geslagen en zes maanden later werd de bovenmolen maalvaardig opgeleverd.

De bouw van de ondermolen daarentegen kende nog al wat tegenslagen en wat mis kon gaan ging ook mis. In het bijzijn van Opzichter Boote de Vries ging op 28 juni de eerste paal de drasse grond in. De heistaat die werd bijgehouden vermeldde naast problemen met de palen en heistelling, morrend werkvolk dat zelfs een halve dag staakte voor meer loon. En het werd nog erger toen op woensdagmorgen 3 juni een ijzeren schijf van de heistelling los raakte en naar beneden kwam. Daarbij werd J. Molenaar, een van de arbeiders geraakt, die daags daarna aan de gevolgen overleed. Terwijl de bovenmolen al maalvaardig was, kon de ondermolen door onvoorziene funderingsproblemen pas in oktober 1863 worden opgeleverd. Inmiddels was eind 1861 het stoomgemaal en de bijhorende werktuigen uitbesteed aan de Gebroeders Schutte te Amsterdam (14400,-). Op woensdag 9 april 1862 werden het machinegebouw en de woning van de machinist aanbesteed en toegewezen aan J.G. Uphoff te Nieuwveen en H. Griffioen uit Breukelen. (Fl. 30900,-). Vijf dagen later werd al begonnen met de werkzaamheden.

Eind juni was er echter opnieuw onrust. Dit liep hoog op en het was de reden voor heibaas L. van der Wilk om niet alleen de bouwplaats te verlaten maar het zelfs tot een rechtszaak te laten komen. Daarop werd door de beide aannemers besloten om de heiwerkzaamheden zelf maar te gaan doen. Maar op 21 juli legde ook deze heiploeg het werk stil en eiste meer loon, waar echter niet op in werd gegaan. De grootste belhamels mochten direct vertrekken en alleen zij, die zich alsnog wilden schikken, mochten blijven. Vijf dagen later kon in alle stilte door opzichter D.R. Celosse de eerste steen worden gelegd voor het machinegebouw. De bouw verliep voorspoedig en op 28 augustus 1862 arriveerden de beide stoomketels bij de Pondskoekersluis. Maar toen bleek dat de afmetingen hiervan te breed waren om geschut te kunnen worden. Na overleg met de beide aannemers werd besloten om de ketels op de Amsteloever te lossen om ze vervolgens over het land van Maarten de Kamper naar hun bestemming te rollen. De extra kosten die daar mee gemoeid waren, kwamen voor rekening van de fabrikanten de Gebr. Schutte uit Amsterdam.

Op 8 november was er opnieuw enige verwarring toen de directie volkomen onverwacht liet weten dat de steenkolen inmiddels onderweg waren. De aannemers kregen met klem het verzoek om met behulp van extra werkvolk de kolenbergging in orde te laten maken. Eind december werden de ketels geïnspecteerd een goedgekeurd door de heer R. de Vries Robbé en er kon twee dagen later met succes proefgedraaid worden.

Hier Plaatje nummer 3 stoomgemaal

Op 12 februari 1863 werd het stoomgemaal van de Derde Bedijking officieel in werking gesteld door H. Verloop Czn., ingenieur werktuigkundige bij de Rhijnspoorweg Maatschappij. Echter nog steeds zeer tegen de zin van de polderbesturen van Vinkeveen – Waverveen en Abcoude Proosdij, omdat er ondanks oude afspraken op de ring werd geloosd. Na een uitmaaltop van veertien dagen greep de Minister in en werden alle bezwaren afgedaan en kon er gemalen gaan worden. Om de toekomstige exploitatie van de Derde Bedijking mogelijk te maken werden twee noodzakelijke bruggen aanbesteed. De aannemers M. Scheller en J. van Geijn namen voor fl. 2195,- de brug richting Hoofdweg voor hun rekening terwijl D. en J. van der Helm voor fl. 2734,- die over de Kerkvaart mochten bouwen. Vervolgens werd met grote voortvarendheid de resterende werken aan sloten en gronden uitgevoerd en werd na twee en een half jaar het ontwerp verkavelingspatroon van de Derde Bedijking zichtbaar. De publieke verkoop van de ruim 734 bunder vond, ten overstaan van notaris J.C. van der Heijden, plaats op 20 april 1864 en zorgde voor een gezamenlijke opbrengst van fl. 276.875,-. Na 75 jaar was men er eindelijk in geslaagd, “om de groote Mydrechtsche poel, of dwarssloot, enz.” bekend als de Drie Bedijkingen, droog te krijgen.

Nadat men in 1866 een duiker onder de Kerkvaart had aangebracht, werd het m.b.v. van dit nieuwe stoomgemaal mogelijk gemaakt om de waterhuishouding van de Tweede Bedijking te reguleren en het hier nog aanwezige stoomgemaal twee jaar later te slopen. De ervaring van oud machinist J. Ploeg, die de overstap van het ene naar het andere gemaal mee mocht maken, zal daarbij goed van pas zijn gekomen. Rond 1920 was de kennis van bemaling en de voortschrijdende techniek inmiddels zo ver gevorderd dat na de watermolens nu ook het stoomtijdperk langzaam maar zeker afgesloten kon worden. Dat betekende dat ook het stoomgemaal van de Derde Bedijking ten offer zou gaan vallen aan de slopershamer. Het is me inmiddels wel duidelijk geworden dat al deze hulpmiddelen, dank zij de plichtsbetrachting van molenaars en machinisten, een zeer vooraanstaande rol hebben gespeeld, zowel tijdens als na het droogmaken van de Drie Bedijkingen onder Mijdrecht. Mede dank zij de onderzoeken die Martien van Balgooi de laatste jaren heeft verricht is het mogelijk om nog iets over deze verdwenen molens te kunnen vertellen.

Nabij de Nessersluis, als we de daar aanwezige Veldweg volgen, hebben ooit vier vijzelmolens gestaan, vanaf de Amstel genummerd van 1 t/m 4. Deze werden op aandrigen van de Representanten tijdens de Bataafse Revolutie op die plek gebouwd, omdat de

hiervoor bestemde stoommachine nabij “Het Huys Ter Schelling”, voortdurend in gebreke bleef. Ze zijn in 1802 gaan malen en in 1878 werden deze, inmiddels buiten gebruik gestelde, molens verkocht en gesloopt. Molen nummer 2 echter kreeg een tweede leven in de Bovenkerkerpolder als vervanger van de molen Johanna Bregitta die door blikseminslag verloren was gegaan. Aan de zuidgrens van deze Eerste Bedijking werden in 1806 aan de Kerkvaart nog vier schepradmolens 5 t/m 8 in gebruik genomen, die in 1838 werden omgebouwd tot vijzelmolens. Het enige echter wat ons daar nog aan herinnert is de onderbouw van molen nummer 6 aan de A.C. Verhoefweg, nu bewoond door Henny van Nieuwkerk.

De andere bovenmolen (5) stond verder van het dorp af en is bekend geworden door de vele tegenslagen. Dat begon al in 1815 toen deze door de bliksem werd getroffen, waarna besloten is om deze bovenmolen te laten restaureren met de niet meer in gebruik zijnde ondermolen 7. De andere ondermolen 8, werd in 1888 afgebroken, verhuisde naar Wolvega en is daar opnieuw opgebouwd en gerestaureerd. Deze stellingkorenmolen, de “Windlust” genaamd, is opengesteld voor publiek.

Rond 1920 verdwenen ook de silhouetten van de beide laatste molens van de Derde Bedijking uit het polder landschap. De onderbouw van de bovenmolen, de zogenaamde “molen van, van Rossum” is tot 1990 nog als woning in gebruik gebleven, de waterloop van deze bovenmolen is echter nog steeds aanwezig. Hier Plaatje nummer 4 molen van “van Rossum” Niet onbelangrijk waren de vier watermolens die vanaf 1674 gezamenlijk het waterpeil binnen de Ring op peil hebben gehouden. Zoals de Driehuizer molen die gebouwd werd in 1836 en in 1926 buiten gebruik werd gesteld, maar waarvan de onderbouw nog steeds wordt bewoond. Vervolgens de Nesser- of Waverveense molen van laatste molenaar Joost Mulder, die naast de Nessersluis heeft gestaan en in 1796 misschien iets te voorbarig werd gesloopt. Meer bekend zal de zwart

geteerde houten wipwatermolen van Dries van Bemelen zijn geweest, pal naast de Pondscoekersluis, die op 19 juni 1880 na een blikseminslag volledig afbrandde.

En ten slotte de Hoflandse molen, die gestaan heeft ter hoogte van het Esso benzine station in de Amstelhoek. De plannen voor de bouw van het fort leidde er toe dat in september 1888 besloten werd, de molen van Manus Vermey voor sloop aan te besteden. Een schriftelijke smeekbede van deze laatste molenaar om de aanwezige bedsteden en kasten over te mogen nemen werd afgewezen en hij moest na zestien jaar trouwe dienst, niet alleen dakloos maar ook met lege handen vertrekken.

Bronvermelding:

- Internet: www.balgooi.nl/molens
- Stoombemaling in Nederland 1770 – 1870 door K. van der Pols en J.A. Verbruggen.
- Mijdrecht meer dan veen alleen door Drs. E.A.G. van den Bent en Drs. C.M.P.F van den Broek.
- De Ronde Venen ... een omgekeerde wereld door E.J. Rinsma.
- Rijksarchief Utrecht.
- Archief Grootwaterschap Ronde Veenen.
- Korte notulen van directeurs der droogmakerij onder Mijdrecht.
- Beknopt overzicht van de verving en droogmaking onder Mijdrecht.
- Historisch Archief Derde Bedijking A.G.V. Amsterdam.
- De Proostkoerier no. 3 – 1992 door L. Claassen.
- Verder bijdragen van W. Timmer en W. Becker.

De landsverdediging Het ontstaan van de Vesting Holland

Door: Piet van Buul

Gedurende het afgelopen jaar hebben we, vanwege het Fortenjaar, veel aandacht besteed aan de forten in de gemeente De Ronde Venen. De forten waren gebouwd als onderdeel van een verdedigingslinie tegen mogelijke vijandige invallen. Eeuwenlang was de landsverdediging gebaseerd op de strategie van inundatie. Grote gebieden werden onder water gezet en vanuit forten en verdedigingswallen bewaakt. Het leverde de Oude Hollandse Waterlinie en de Nieuwe Hollandse Waterlinie op. De verdedigingslinie werd aan het einde van de negentiende en het begin van de twintigste eeuw aangevuld met de Stelling van Amsterdam. Ter afsluiting van onze reeks over de forten en de Stelling van Amsterdam duiken we deze keer nog wat dieper in de historie van de landsverdediging, waarbij water een grote rol speelt.

Het idee van een verdedigingssysteem, gebaseerd op het onderwater zetten van grote gebieden land, teneinde de vijand te beletten verder op te rukken, stamt al uit de zestiende eeuw. Het concept van een dergelijk systeem is uniek voor Nederland en kan gezien worden als één van de grootste infrastructurele ingrepen die ooit in ons land hebben plaatsgevonden. Zo'n waterlinie is een doordacht systeem van inlaatplaatsen, dammetjes en sluisjes, aanvoerkanalen en een systeem van waterpeilbeheersing. Het geheel werd versterkt door de aanleg van forten en verdedigingswallen. Ook natuurlijke barrières als de nog niet ontgonnen veengebieden maakten onderdeel uit van de verdedigingslinie.

De basis voor de landsverdediging

Dankzij Simon Stevin en Adriaan Anthonisz ontstond het Oudnederlandse stelsel. Het stelsel ging uit van de natuurlijke geografische gesteldheid. Aarden wallen beschermden lager gelegen gebieden tegen het water. Zo ontstonden er linies van natuurlijke wateren en gebieden die snel onder water gezet konden worden. Op de hoger gelegen gedeeltes werden versterkingen gebouwd. In 1629 werd voor het eerst grootscheeps gebruik gemaakt van de waterlinie bij het beleg van Den Bosch. Gebieden van Schoonhoven tot Oudewater en van Woerden tot Nieuwersluis werden onder water gezet. Na de strijd tegen de Fransen rond 1672 besloot men de landsverdediging op basis van waterlinies verder uit te bouwen en te versterken.

De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden

Na de Middeleeuwen bestonden de Nederlanden uit een gebied dat ongeveer de huidige Benelux bestrijkt en dat onder centraal bestuur stond van Spanje. Er

ontstond vanuit de gewesten een conflict met het Spaanse gezag dat uitliep op de Tachtigjarige Oorlog die duurde van 1568 tot 1648. Gedurende deze opstand tegen de Spanjaarden ontstond de Republiek. De Zuid Nederlandse gewesten schikten zich op enig moment weer onder het Spaanse gezag. De noordelijke gewesten bleven echter weerstand bieden. Zij vormden de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588 tot 1795).

Nadat het Staatse leger in 1585 bij Amerongen een nederlaag tegen de Spanjaarden leed, werd de sluis bij Vreeswijk geopend om de omliggende gebieden onder water te zetten en zo de vijand tot staan te brengen. Er waren al eerder gebieden onder water gezet bij Den Briel in 1572, Leiden in 1574 en Woerden in 1575/1576. Dat waren op dat moment nog incidentele inundaties. Naarmate de tachtigjarige oorlog voortduurde, groeide de behoefte om de verdediging te optimaliseren. Het landschap van Holland en West Utrecht bood de mogelijkheid om een grootschalig inundatiegebied te ontwikkelen. Het gebied bestond voor een groot deel uit polderland dat kunstmatig droog gehouden moest worden. Men kon dat gebied dus makkelijk onder water zetten.

Waterlinie

In 1589 kreeg prins Maurits van de Staten van Utrecht en Holland opdracht om te onderzoeken hoe de jonge republiek de Zeven Verenigde Nederlanden zo efficiënt mogelijk kon worden verdedigd. De conclusie was toen dat de verdediging het beste georganiseerd kon worden door gebruik te maken van de geografische mogelijkheden. Men dacht toen aan twee waterlinies; De Grebbelinie die van de Zuiderzee door de Gelderse Vallei tot aan de Neder-Rijn liep. En een Utrechtse waterlinie tussen Muiden, Utrecht en langs de Vaartse

Rijn naar Vreeswijk aan de Lek. Pas veertig jaar later, in 1629 begon men met de aanleg van de Utrechtse waterlinie. Er werden eenvoudige aarden wallen aangelegd bij Hinderdam, Nieuwersluis, Utrecht en Vreeswijk.

De linie bleek door grote hoeveelheden kwelwater op den duur nauwelijks bruikbaar. De Staten van Utrecht besloten vervolgens om een eigen koers te gaan varen en de verdediging vooral te gaan richten op de Gelderse Vallei. Daarop werd in het voorjaar van 1672 door de Staten van Holland besloten om een eigen inundatiesysteem op te zetten. Haast was echter geboden omdat in datzelfde jaar de omringende landen zich tegen de Republiek gingen keren. De Republiek had inmiddels een geweldige zeemacht en aan de buitengrenzen waren forten met permanente garnizoenen opgebouwd. Maar door verwaarlozing van de landverdediging konden de troepen in naam van de Franse koning Lodewijk de Veertiende heel snel optrekken naar het hart van de republiek: Holland en Amsterdam.

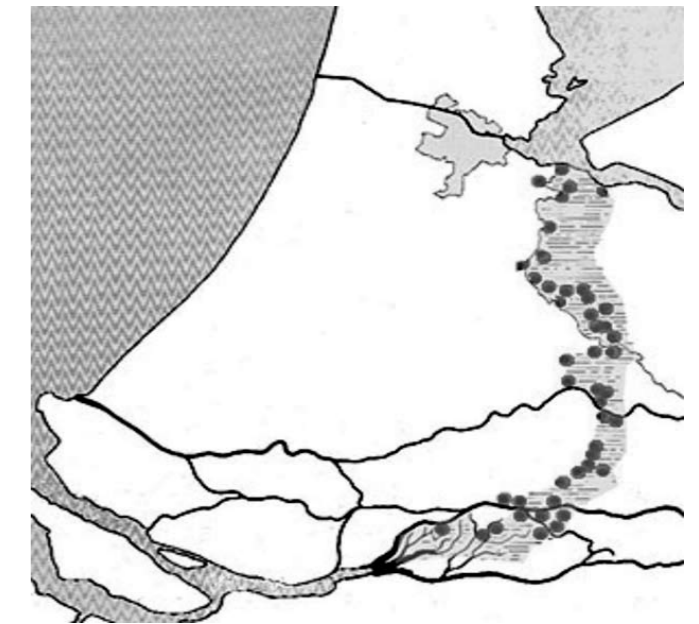

Inundatiegebieden in de Oude Hollandse Waterlinie.

Rampjaar

In die tijd vormde de Republiek het centrum van de wereldhandel en de scheepvaart. Maar 1672 werd een rampjaar in de Gouden Eeuw. Er dreigde een militaire ineenstorting en totale demoralisering. De ondergang van de machtige republiek leek niet tegen te houden. Er ontstond een run op de wisselbanken en de Beurs van Amsterdam beleefde een enorme krach. Uit die tijd stamt de welbekende kreet 'Het volk is redeloos, het land reddeloos en de regering radeloos'. Toen de oprukkende Franse troepen tot in de Betuwe waren genaderd, verliet het Staatse leger de stelling achter de Gelderse IJssel en de stad Utrecht en er kwam een nieuwe verdedigingslinie die zich uitstrekte van Gorinchem, via Woudrichem en Loevestein en via Ameide en Schoonhoven, Goejanvervellesluis, Nieuwebrug en Bodegraven, langs de Woerdense Verlaat, Uithoorn en Ouderkerk aan de Amstel, Abcoude, Weesp en Muiden tot aan het Muider slot. Deze waterlinie werd door de rivieren de Merwede, de Lek, de Hollandse IJssel, de Oude Rijn en de Vecht in verschillende gebieden verdeeld. Elk gebied vormde

een 'kom' die apart onder water kon worden gezet. Onze omgeving behoorde tot 'kom vijf' die liep van Woerdense Verlaat tot de Amstel en van daar tot de Zuiderzee bij Muiden.

De Hollandse waterlinie in 1672.

Kantje boord

Onder druk van de oprukkende Franse legers waren de inundaties in grote haast uitgevoerd. Daarbij speelde het toeval vaak ook een rol. Zo kon het gebeuren dat grotere gebieden onder water werden gezet dan strikt noodzakelijk was. Bovendien waren er toen nog onvoldoende vestigingen en forten. Het gebied werd daarom vooral met vaartuigen verdedigd. In tegenstelling tot de landsverdediging had men de verdediging op zee wel op orde. De oorlogsvloot onder commando van Michiel Adriaanszoon de Ruyter hield in die periode de gecombineerde Franse en Engelse oorlogsvloot op afstand, zodat invasies vanuit zee achterwege konden blijven.

De inundaties leken aanvankelijk te werken. Gedurende lange tijd lagen de legers aan beide zijden en behoudens wat schermutselingen over en weer gebeurde er niet veel. Maar toen in december 1672 de vorst er voor zorgde dat het water in een stevige ijslaag veranderde, zagen de Franse legers hun kans schoon om verder op te rukken. Ten noorden van de oude Rijn via Zegveld trok men op in de richting van Amsterdam. Plotseling invallende dooi zorgde er echter voor de Fransen zich weer schielijk terug moesten trekken. Dankzij het feit dat de Staatse bevelhebber de versterking bij Nieuwebrug had verlaten, konden de Fransen langs die kant ontsnappen.

Prins Willem III bij de Hollandse Waterlinie (1672).

Verdere uitbouw

Gebleken was dat er naast de inundatie ook versterkingen moesten komen in de vorm van forten, bastions en vestingwerken. De Oude Hollandse waterlinie en de Posten van Kraayenhof werden verder versterkt en uitgebreid. Uiteindelijk werden er in de oude waterlinie in totaal zo'n vijftig verdedigingswerken gebouwd. Dat waren batterijen, bastions, dijkposten, forten, en vestingen. Tot aan de Napoleontische tijd werd de linie een aantal keren naar het oosten verlegd, zonder echter de stad Utrecht in te sluiten. Vanaf 1815 werd een heel nieuwe verdedigingslinie ingericht waarbij ook de stad Utrecht was inbegrepen. Vanaf 1871 heette die linie officieel De Nieuwe Hollandse Waterlinie. In de periode van 1816 tot 1824 werden een groot aantal forten gebouwd. Van 1840 tot 1860 werden de forten voorzien van bomvrije gebouwen. De ontwikkeling van de wapens had tot gevolg dat de reikwijdte van de projectielen toenam. Dat had ondermeer tot gevolg dat de frontlijn van de steden Naarden en Utrecht moesten worden verlegd. Zo ontstond het Offensief van Naarden. De fortengordel rond Utrecht werd uitgebreid met de forten van Ruigenhoek, Voordorp, Vechten en Rijnauwen. Het fort Rijnauwen is het duurste fort dat ooit in Nederland gebouwd is.

Aan het einde van de negentiende eeuw en begin twintigste eeuw werd de vesting Amsterdam versterkt door de aanleg van de Stelling van Amsterdam. De Nieuwe Hollandse Waterlinie heeft zijn waarde als verdedigingslinie nooit echt kunnen bewijzen. In totaal drie keer is de waterlinie in staat van verdediging gebracht. De eerste keer was in 1870 toen de Frans-Duitse Oorlog dreigde uit te lopen op een Europese oorlog. De tweede keer was tijdens de Eerste Wereldoorlog en de laatste keer was in 1938 toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Tussen 1922 en 1940 is het strategische kerngebied van Nederland aangeduid als de Vesting Holland. Het was de verzamelaar voor de permanente werken ter verdediging van het westen van Nederland.

Het (wereld) erfgoed

De waterlinies hebben honderden jaren lang de ruggen-

graat gevormd van de landsverdediging in Nederland. Door de voortdurende ontwikkeling van de wapens en strijdmethoden heeft de linie nooit echt goed gefunctioneerd. Toen tijdens de Tweede Wereldoorlog vliegtuigen werden ingezet was de inundatie als verdedigingsmiddel definitief achterhaald. Kort na de Tweede Wereldoorlog werd de Vesting Holland opgeheven.

De vesting Holland.

Wat rest is een uitgebreid stelsel van forten, vestingen en verdedigingswerken. Veel hiervan is in de loop der jaren in verval geraakt. Er hebben zich organisaties gevormd die zich beijveren om de restanten van de waterlinies zo goed mogelijk voor het nageslacht te bewaren. De plaatsing op de Werelderfgoedlijst van de Unesco biedt een zekere bescherming. De meeste forten zijn door de Dienst Domeinen van het Ministerie van Defensie overgedragen aan gemeenten, verschillende stichtingen of aan organisaties zoals Staatsbosbeheer. Er zijn forten die inmiddels een commerciële bestemming hebben gekregen. Men heeft er bijvoorbeeld een wijnhandel in onder gebracht. Andere forten worden gerestaureerd en ook daarvoor wordt een herbestemming gezocht. Voor wat betreft de Stelling van Amsterdam, waarvan zich een deel van de forten en verdedigingswerken in de gemeente De Ronde Venen bevindt, is de Stichting Stelling van Amsterdam erg actief om de forten voor de toekomst te bewaren en om de unieke historie van de landsverdediging levend te houden. Ook elders in het land worden forten opgeknapt en voor bezoekers en toeristen open gesteld. Het biedt de huidige generatie de mogelijkheid om kennis te maken met een bijzondere wijze van landsverdediging.

Bronnen:

- Diverse publicaties Stichting Stelling van Amsterdam en Stichting Militair Erfgoed Groot Amsterdam.
- Website Hollandse Waterlinie Wikipedia Vesting Holland.
- Visser en van Wieringen Kazematten in het interbellum.

Heeft u ze ook nog? Die oude klassenfoto's?

We willen daar graag gebruik van maken. Met ingang van onze eerste Proosdijkoerier van 2012 willen we een start maken met een serie artikelen van Bep Vermolen en Fred de Wit over de geschiedenis van het onderwijs in onze regio.

Als uitsmijters vindt u hieronder een mavoklas uit 1968 van de Mijdrechtse Maranathaschool (waarvan we de meeste namen nog wel aangeleverd kregen) en een lagere schoolklas van de CNS in Vinkeveen uit de jaren 1952-1953.

v.l.n.r. Ans Kroon, v. Eijk, Cobijs Rebergen, Joke v. Soest, Bart v.d. Roest, Joke Schüler, Mieneke de Rooy, Meneer Rutsen, Staand Links: Jan Treur, Kees Kroon, Kees v. Vliet, Jacob de Vink, Zittend: Teunis Kamper, Leen Fokker, Ria Gerling, Gerrit Kruiswijk, Anja v. Rossum, links: Kees Kroon, Leo v.d. Gredft, Dirk Zemel, Joke, Jaap Spelt, Nelij Vis, Bertie Kroon, Hanneke v.d. Eijk, Gerrit Brunt, Jan Pauw, Ab v.d. Roest, Jaap Voorneveld, Gijs v.d. Vliet, achter Gijs: Woud Smit.

Uit de inleiding van deze artikelenreeks citeren we: "Lezen, schrijven en rekenen zijn belangrijke, nuttige vaardigheden, die op school worden aangeleerd. Maar er is in het onderwijs ook sprake van een "verborgen" lesprogramma: de school is bij uitstek de plek waar men jonge kinderen maatschappelijke deugden kan bijbrengen. Zo kan een stevige basis gelegd worden voor het eigen maken van een levenshouding, die bijdraagt aan het voortbestaan van de maatschappelijke orde.

Maar de samenleving kent door de tijd heen een eigen dynamiek, zodat ook het onderwijs aan verandering onderhevig is. Het instampen van geloofsdogma's en het aanleren van gehoorzaamheid en braafheid hebben nu een andere dimensie dan vroeger. Het onderwijs gaat met de tijd mee. Ook in Mijdrecht en Wilnis.

Om deze verhalen extra te illustreren is het leuk om daarbij gebruik te maken van klassenfoto's van vroeger tijden. Diverse Rondeveners zullen de beschikking hebben over foto's zoals de voorbeelden bij dit verhaaltje.

Wilt u uw klassenfoto beschikbaar stellen? Dan willen wij daar graag gebruik van maken. Kent u alle namen van de klasgenoten nog? Dan is dit erg handig. Bent u juist nieuwsgierig naar vergeten namen? Dan kunnen we onze plaatsgenoten vragen mee te denken. U kunt uw foto's aanleveren bij Jaap Meulstee. Dat mag digitaal via meuls63@planet.nl, u kunt uw foto ook (tijdelijk) afgeven. Dan scannen we de foto en plaatsen deze in één van onze volgende edities.

Deze laatste foto komt uit het boekje dat ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Vinkeveense CNS De Schakel is uitgegeven. De namen van de leerlingen van die klas zijn onbekend. Weet u ze?

Opgraven of gedenkteken?

Deel 2: Met radar op zoek naar Proosdije.

Door: Joop Frankenhuizen

Vijfhonderd jaar lang hebben proosten het wel en wee van de Proosdijlanden bepaald. Ik schreef er over in het juninummer van 1999. Wie die proosten waren en hoe ze er uit zagen wist bijna niemand want ondanks hun onderkomen in Mijdrecht zag men ze daar nauwelijks. Nu liggen de restanten van dat onderkomen zo'n drie meter diep onder een deel van de Mijdrechtse Rondweg en het naastgelegen parkeerterrein. Heeft het zin iets van die restanten op te graven of is het beter meteen maar ter plekke een gedenksteen te plaatsen als herinnering aan die proosdijlanden waarin Mijdrecht toen zo'n grote rol speelde? Laten we nog even terugkijken naar dat proostenhuis.

340 jaar leenrecht

In het juninummer van 2011 citeerde ik een verhaal uit 1772 van de Amsterdamse uitgever Isaak Tirion (1705-1765). Het ging over de geschiedenis van het huis der Proosdije in Mijdrecht en een poging om met radar restanten ervan terug te vinden. In zijn verhaal gaat Tirion terug naar 1572. Het proostenhuis, dat een weinig beoosten de kerk gestaan zou hebben, is verwoest en de restanten zijn met gras begroeid. Of er nadien op de plek ooit nieuwbouw heeft plaatsgevonden is nergens officieel vermeld. Wel dat zestig jaar later het geheel als leengoed wordt verkocht met alle rechten van dien. De overdrachten van die leenrechten gaan door tot 1872 wanneer ze uiteindelijk in handen komen van de Mijdrechtse droogmakerij. De droog te maken Mijdrechtse poel reikt dan tot vlak achter die kerk. De poel zal later de polder Groot Mijdrecht worden.

Waarom dat radaronderzoek?

Dat was in opdracht van de gemeente De Ronde Venen. De gemeente heeft namelijk plannen het centrum van Mijdrecht om te bouwen tot een, wat ze noemt, aantrekkelijk autovrij winkelgebied met 100 woningen en een ondergrondse parkeergarage die vanuit de Rondweg bereikbaar moet zijn. Een en ander betekent dat het Haitzmaplein vol gebouwd wordt en de Rondweg deels wordt omgelegd. Wat overblijft is het Raadhuisplein met de markt. Met dit plan komt de wegenbouwer straks op de plek waar volgens Tirion dat proostenhuis gestaan zou hebben. Voor het zover is moet de gemeente vooronderzoek laten verrichten om vast te stellen of er kans is dat er archeologische sporen worden aangetroffen. Het gaat dan om aardewerk of andere artefacten die een blik kunnen werpen op de bewoners van toen.

Heeft het zin om te gaan graven?

Archeologisch onderzoek levert alleen resultaat op bij niet verstoorte ondergrond. Al lang was bekend dat de

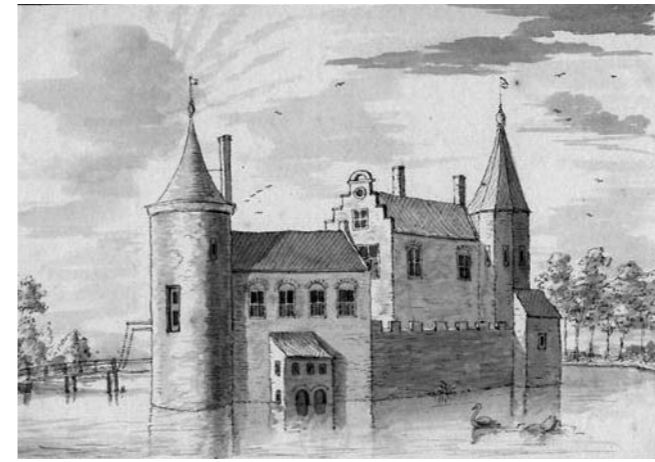
grond waarop het proostenhuis rustte verstoord zou zijn vanwege de verveningen en later door de aanleg van de ringvaart, de naastgelegen dijk, de rondweg en het parkeerterrein. Het merendeel van wat er ooit onder de grond zat is toen ongetwijfeld afgevoerd. Over archeologische vondsten destijds is nooit iets vernomen.

Veronderstel dat er nog iets gevonden wordt. Bijv. Amsterdamse pijpenkoppen waarmee deze streek zo rijk is begiftigd of stukken aardewerk of stukken baksteen. Wat bewijst dat dan allemaal. We weten toch uit overlevering waar en wanneer dat proostenhuis bestaan heeft? Het radaronderzoek zal e.e.a. ongetwijfeld concluderen. Hoe het proostenhuis er ooit heeft uitgezien is niet bekend. We zullen het moeten doen met wat tekens heel veel eeuwen terug op papier hebben vastgelegd. Hooguit zouden enkele stenen gedateerd kunnen worden om te zien of de overlevering klopt en er sprake was van iets groots.

Maar we hebben ook nog iets anders dat zonder enig bewijs aan het proostenhuis wordt toegeschreven. Het gaat om een stuk gevelsteen en de replica van een kardinaalshoed. Het stuk gevelsteen zou zijn gevonden tijdens de aanleg van de Rondweg. Waar de steen zich nu bevindt is onbekend. Ook of het een gegraveerd stuk natuursteen is of een in klei gevormde baksteen. Datering van die gevelsteen en datering van enkele opgegraven bakstenen zou kunnen bevestigen of er relatie is met het proostenhuis. Dat zou ook kunnen met een dateringonderzoek van de originele stenen kardinaalshoed, vermits deze van baksteen gemaakt is.

Dateren van steen

Laten we eens kijken naar de manieren waarop tegenwoordig grondvondsten gedateerd kunnen worden. Omdat het hier gaat om de restanten van een middeleeuws bouwwerk focussen we op baksteen. De universiteit van Manchester heeft daar in 2009 onderzoek naar gedaan. Klei bevat van nature een vanuit de

atmosfeer opgenomen soort vocht. Niet duidelijk wat dat precies is. Bij het bakken van klei verdwijnt dat vocht, maar in de loop der tijd komt het heel langzaam weer terug. Die vochtname is volgens de onderzoekers bepalend voor de leeftijd van de gebakken steen. De omgevingstemperatuur rond de steen moet al die tijd wel constant gebleven zijn, anders is die vocht aanvulling ongelijkmatig en geeft de meting een foutief resultaat. De door hen bedachte ouderdomsmeting van baksteen is als volgt. Eerst wordt de opgegraven steen gewogen op een weegschaal die tot op een tienmiljoenste gram nauwkeurig kan meten! Dus geen bascule! Daarop wordt de vondst verhit tot 500 graden C. waarop al het opgenomen vocht verdampt. Na die verhitting wordt de steen weer gewogen. Blijkt het gemeten gewichtsverlies 500 gram en is de opname van dat vocht in steen jaarlijks 1 gram, dan is de steen 500 jaar oud. Op die manier, zo denkt de universiteit, kan minstens worden teruggegaan tot de Romeinse tijd. Verder kunnen ook de afmetingen van gevonden bakstenen een globale tijdsindicatie geven. Zo blijkt uit in 1993 gedane metingen van opgegraven middeleeuwse steensoorten in Zuid Holland en Utrecht dat stenen met een lengte tussen 33 en 29 cm vooral tussen 1300 en 1350 in zwang waren. Daarna worden de afmetingen geleidelijk korter en gaan naar zo'n 20 cm.

Conclusie?

De overlevering leert ons dat Mijdrecht ooit een proostenhuis heeft gehad. Volgens tekens is het een soort kasteel geweest. Ongetwijfeld zal het radaronderzoek bevestigen dat er op de beschreven locatie diverse echo's van waarschijnlijk stenen zijn ontvangen. Aan de hand van die echo's kan misschien een grondvorm vastgesteld worden. Mogelijk zitten er nog wat andere kleine objecten die de aanleg van de ringvaart, de dijk en de rondweg met parkeerterrein hebben overleefd. Of dit alles de moeite en het geld nodig voor nader onderzoek waard is valt, gelet op de geschiedenis, te betwijfelen. Is het niet beter om dan meteen maar een gedenkteken op het parkeerterrein te plaatsen als herinnering aan die Proosdijlanden van toen en alles te laten zo het was?

NIEUWJAARSRECEPTIE

donderdag 12 januari 2012

Het bestuur nodigt u uit om op donderdag 12 januari gezamenlijk een toast uit te brengen op een goed en gelukkig 'historisch' nieuwjaar. Aanvang 20.00 uur. Onder het genot van een hapje en een drankje kunnen we tevens genieten van een klederdrachtenshow van de Historische Kring uit Huizen.

De klederdrachten groep van de Historische Kring Huizen brengt ons een wervelende show met het tonen van de Huizer dracht en de vele variaties, die men graag in ere wil houden. De Huizer klederdracht is uniek voor Nederland. Vertelster is mevrouw J.W. van Geenen.

Klederdracht is ontstaan uit de toenmalige mode-drachten uit het midden van de zestiende eeuw. Er is ook sprake van een ontwikkeling in de mode. Tegenwoordig herkent men weinig in de dracht, zoals die in de laatste decennia van de vorige eeuw nog te zien was. Veranderingen ontstaan vaak door religieuze invloeden. Na 1870 werd de kleding steeds soberder in Huizen. In 1920 was het vrouwenkostuum ongeveer zoals het nu is. De dracht wordt bijna niet meer gedragen als dagelijkse kleding.

Bij de belijdenis konden de meisjes kiezen welke muts ze op zondag wilden dragen voor de rest van hun leven. Zonder hulp kon deze niet opgezet worden. Voor het wassen, stijven en strijken van een muts had men wel vier uur nodig. Mutsen strijken was een vak dat door een mutsenstrijkster werd uitgeoefend. Mevrouw van Geenen zal ons alle 'ins en outs' vertellen bij de levende presentatie van deze groep.

NOSTALGIE GEPAARD MET GEZELLIGHEID!

U bent van harte welkom op:

Datum: Donderdag 12 januari 2012

Locatie: Verenigingsgebouw Irene
Kerkstraat 9, Mijdrecht

Aanvang: 20.00 uur

Foto's afkomstig van de website van de Historische kring Huizen

Krantenberichten uit het verleden

Samengesteld door: Fred de Wit

Wanneer we iets willen weten over vroegere gebeurtenissen in onze gemeente dan is het lezen van een oude krant een goede bron. Maar daar blijft het niet bij want bij zeer oude berichten moeten we ons soms ook kunnen verplaatsen in de tijd van toen. En dat valt niet altijd mee. Daarom wordt bij sommige oude krantenberichten een kleine toelichting gegeven waardoor de lezer zich even in het verleden kan inleven.

In het onderstaande bericht van 13 april 1817 van de Amsterdamsche courant stond onderstaand bericht.

WAVERVEEN

Heden was het voor ons een blijde dag; wij hadden het genoegen onze geliefden Koning te aanschouwen; in den vroegen morgenstond ontvingen wij de blijde tijding, dat dezelfde de Mijdrechtse Droogmakerij, waarvan Waverveen een klein gedeelte uitmaakt, zoude komen bezichtigen, terstond waren wij werkzaam ter zijner ontvangst; men zag de vlaggen van torens en watermolens wapperen. De burgemeester en de predikant der hervormde geestelijkheid wachtten Z.M. op Waverveens grondgebied af, en hadden de eer Hoogstdenzelen te complimenteren; hetwelk Z.M. met zijne gewone minzaamheid en vriendelijkheid wel heeft willen beantwoorden. Z.M. nam eenen der molens in oogenschouw; vervolgens door den burgemeester en predikant naar het rijtuig geleid zijnde, reed Hoogstderzelve de Droogmakerij verder door en vertrok over den Uithoorn.

WILNIS

Uit de Nederlandsche Staatscourant van 15-11-1825.

De gemeenteraden van Wilnis en Oudhuizen, als daartoe door de Ed. Gr. Achtb. de heeren Gedeputeerde Staten van de provincie Utrecht geautoriseerd, zullen op woensdag den 30sten november 1825, des voormiddags ten 10 ure in het regthuis te Wilnis in het open-

baar onder nadere approbatie (= goedkeuring) aanbesteden het verbeteren en voor een groot gedeelte vernieuwen en vergrooten van het schoolvertrek en de schoolhuizing van de gemeenten Wilnis en Oudhuizen. Alles volgens bestek, hetwelk van heden af, in de geregtsuizen van Wilnis en Oudhuizen, en in de schoolhuizing ter lezing ligt, terwijl bij den ondergetekenden nadere informatie te bekomen zijn. Wilnis en Oudhuizen, den 10den november 1825.

Toelichting: De gemeente Wilnis had in 1825 een openbare school samen met de gemeente Oudhuizen. Onderwijzer was C. Driehuis. De schoolopziener was tevreden over deze school. In die tijd was er nog geen leerplicht. Het aantal kinderen dat naar school konden gaan bedroeg 130. Hiervan bezochten 112 kinderen de school. Het schoollokaal werd in 1826 geopend waarbij de kinderen een speciaal openingslied zongen.

MIJDRECHT

Uit de Utrechtsche courant van 19-12-1942.

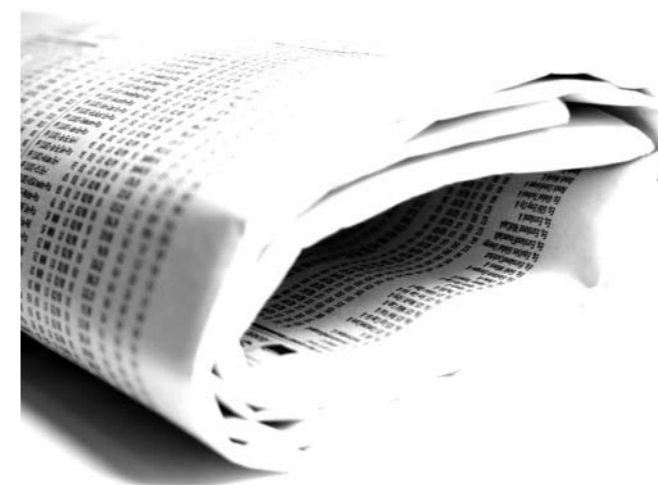
Toelichting: Al gauw tijdens de bezetting werden de katholieke parochies, zogenaamd vanwege papierschaarste verboden, een eigen parochieblad uit te geven. Ook het katholieke dagblad "Het Centrum" werd in 1941 door de Duitsers verboden. Pastoor van de Pavert legde zich hier niet bij neer en vroeg of de Utrechtse Courant zijn parochiemededelingen wilde opnemen zodat de katholieken precies konden weten wanneer de vieringen met Kerstmis plaats vonden. Het aantal abonnees op deze krant was in Mijdrecht en Wilnis echter gering. Hieronder volgt het bericht dat een goed beeld geeft van het toenmalige "Rijke Roomse Leven". Aan de mogelijkheden tot biechten werd heel veel aandacht besteed. Waren er in zijn parochie toen zo veel zondaars?

In 1826 werd de school in gebruik genomen. De kinderen zongen bij de opening een danklied.

MIJDRECHT-WILNIS

Parochie H. Johannes den Dooper. ZONDAG H. Mis 8 uur, half 11 Hoogmis. De H. Communie wordt uitgedeeld kwart na 7. onder de H. Mis van 8 uur en half 10. Half 1 wordt het Allerheiligste ter aan bidding uitgesteld en half 4 Lof. 2e Schaalcollecte voor de aflossing der restauratieschuld der kerk. Woensdag half 4 komen leerlingen van de meisjesschool biechten; voor de andere parochianen wordt biecht gehoord 5, 6, 7, en 8 uur. Donderdag wordt biecht gehoord 3, 4, 5, 6, 7 en 8 uur. VRIJDAG 5 uur eerste der drie H. Missen en wel gezongen. Daarna twee gelezen H. Missen. Onder de tweede H. Mis uitdeling der H. Communie. Onder de 2e H. Mis zingt het koor Kerstliederen en onder de 3e H. Mis Kerstliederen te zingen door het volk. De H. Communie wordt verder uitgedeeld 8 uur, half 9 en vóór de gelezen H. Mis van 9 uur. 9 uur eerst 2 gelezen H. Missen en tegen 10 uur Hoogmis. Half 4 Lof. Na het Lof biechten tot 5 uur. Zaterdag H. Communie uitdelen en H. Missen als op Zondag. Half 4 Lof. Na het Lof biechten tot 6 uur. Parochieele stand- Bediend: Cl. Samsom geb. Groenendijk. Overleden: W. Oosterlaak.

VINKEVEEN

Uit Het Vaderland van 13 februari 1929.

NOODLANDING

Gistermiddag heeft een driemotorig vliegtuig van den dienst Berlijn – Hannover – Amsterdam een noodlanding in den Veenpolder van Vinkeveen gemaakt. Het vliegtuig is daarbij dwars over een veenakker ter breedte van twee meter terechtgekomen, terwijl een wiel door het ijs zakte. Beide wielen zijn verbrijzeld, doch overigens ziet het toestel er goed uit. Door de strenge vorst konden de motoren niet behoorlijk functioneeren. De bemanning bestaande uit drie Duitschers en een Engelsch passagier bleef ongedeerd. De post en de verdere inhoud zijn per auto naar Amsterdam vervoerd. Twee leden der bemanning zijn bij het vliegtuig achtergebleven, hetwelk gemerkt is "Lufthansa Inselberg D. 1314".

WILNIS

Uit het Algemeen Handelsblad van 3 juni 1894.

BEDROG MET BOTER

Met het MAANDBLAD TEGEN VERVALSCHINGEN, dat een zeer prijzenswaardigen veldtocht voert tegen personen die onder den schoonschijnenden naam van ROOMBOTER verdachte mengsels aankondigen, meldt thans dat een dier personen die te Wilnis heet te wonen, daar thans niet bekend is. De landbouwers te Wilnis deelen zulks mede voor hun goeden naam. Het is hun gebleken dat brieven en briefkaarten, die aan dit adres aankomen, naar Amsterdam worden opgezonden, waar zij dan in handen van den "fabrikant" komen. Het WEEKBLAD voegt er bij dat als zijne waarschuwingen ongegrond waren, het wel reeds met een vervolging zou zijn bedreigd. Het is echter uitgebleven. Het vraagt daarom of de justitie niet verplicht is zich zulke gevallen aan te trekken en voor de strengen handhaving der boterwet te waken.

VINKEVEEN

Advertentie uit dagblad Het Centrum van 6 augustus 1927.

VEILING

Op vrijdag 12 Augustus 1927, om 11 uur nieuwe tijd in het Café Koeleman te Vinkeveen van het Goed renderend winstgevend ruim HOTEL CAFÉ RESTAURANT, met vergunning, garage, goed beklante waag, ophaalbrug, met bruggeld te heffen.

Onder Vinkeveen in het dorp, naast het Raadhuis, aan het water nabij de vischrijke Vinkeveensche plassen. Eigenaar geeft volledige inlichtingen omtrent omzet, opbrengst van waag- en bruggelden. Kooper moet de roerende goederen, tot de zaak behorende, tegen

vastgestelde prijs overnemen. Betaling kooppenningen en daarna aanvaarding op 23 september 1927.

Notaris v.d. Heijden
Mijdrecht

VINKEVEEN

Dagblad "de Noord-Brabander"
van 10 september 1829.

Het heeft den Altmagtigen God behaagd, heden nacht onzen zeer geliefden Herder en Pastoor, den Weleerwaarden Heer HENRICUS WILKAMP, R.K. priester en pastoor van Waverveen en Vinkeveen door een schielijk toeval, in het 69ste jaar zijns ouderdoms, van ons af te roepen, gelijk wij hopen, in zijne eeuwige Heerlijkheid op te nemen. Betreurd door zijne Gemeente en Vrienden, strekt deze tot kennisgeving, verzoekende van brieven en van Rouwbeklag verschoond te blijven.

Vinkeveen
W. Zaad
28 Augustus 1829
R.K. Priester
Mede uit naam der Kerkmeesters.

MIJDRECHT EN WILNIS

Dagblad Het vaderland van 3 mei 1945.

Toelichting: Het Duitse rijk was verslagen. Berlijn was gevallen en het zuiden en oosten van ons land was bevrijd. Toch meenden de Duitse overheden in het westen zich nog met het bestuur te moeten bemoeien en werden de kranten opgedragen om de benoeming van nieuwe burgemeesters in hun blad op te nemen. Gelukkig maar van korte duur. Op 4 mei "s avonds meldde De zender "Herrijzend Nederland" dat de Duitsers ook in het westen van ons land zich hadden overgegeven. Op 5 mei werden H.J. Doude van Troostwijk en P. Heyman door de Binnenlandse Strijdkrachten van Mijdrecht en Wilnis al geïnterneerd en kwam J. Hetteema door een ongeluk met zijn motor om het leven. Van Hetteema is het nooit duidelijk geworden of het inderdaad een ongeluk of zelfmoord is geweest.

NIEUWE BURGEMEESTERS

Het Rijkscommissariaat deelt mede: De Commissaris-Generaal voor Justitie heeft benoemd: tot burgemeester van Loenen, Vreeland en Nigtevecht H.J. Doude van Troostwijk met gelijktijdig ontslag als burgemeester van Mijdrecht en Wilnis; tot burgemeester van Baarn ir. A.J. van der Hoeven; tot burgemeester van Soest A.E. van Goor van Oosterlingh; tot burgemeester van Abcoude J. Hetteema; tot burgemeester van Mijdrecht en Wilnis P. Heyman en tot burgemeester van Loosdrecht H.M. J.C. Versteegen.

Geraadpleegde bronnen:

- Diverse kranten.
- Afbeelding school Wilnis: Boek Van Wildernis tot Ronde Venen.

Lezing:

DE BEVOLKING VAN DE PROVINCIE UTRECHT

Op woensdag 29 februari 2012 zal Ronald Rommes een lezing houden over de demografische ontwikkelingen in de provincie Utrecht (tussen circa 1500 en 1850).

Op 1 januari 2010 telde de gemeente De Ronde Venen officieel 34.411 inwoners. Samen met de 8789 in de gemeente Abcoude zijn dat er 43.200. Omstreeks het jaar 1500 zullen er 2500, hooguit 3000, mensen in het gebied van deze plaatsen hebben gewoond. De bevolking is in ruim vijf eeuwen toegenomen met een factor 17, misschien iets minder. Vergeleken met de hele provincie Utrecht is dan sprake van een licht achterblijvende groei, aangezien de totale provinciebevolking groeide met een factor 20.

Binnen de provincie verschillen de groeicijfers per gemeente en per woonkern. Er zijn dus talloze vergelijkingen mogelijk. In deze lezing zal vooral worden ingegaan op de ontwikkeling in het noordwesten van de provincie, de (voormalige) gemeentes De Ronde Venen en Abcoude, in vergelijking met die van de rest van de provincie.

Dit gebeurt op grond van een bespreking van de grote lijnen van de ontwikkelingen aan de hand van een aantal vragen:

1. Hoeveel mensen woonden er op verschillende tijdstippen, waar woonden ze precies en welke historische bronnen zijn er om dat vast te stellen?
2. Hoe is de groei (of krimp) in bepaalde perioden te verklaren? Wat was de rol van het geboortecijfer, het sterftecijfer en de migratie? Waarheen vertrokken en waarvandaan kwamen migranten?
3. Wat was het verband met de ontwikkeling van de bestaansmogelijkheden?
4. Welke rol speelden de ecologische en fysische omstandigheden enerzijds, en de medische kennis en hygiëne anderzijds?
5. Welke rol speelde de oorlogvoering?

Achtergrondgegevens

Ronald Rommes studeerde geschiedenis in Utrecht met als specialisatie sociaal-economische geschiedenis. Hij promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam op een studie over migratie naar de stad Utrecht. Na Amsterdam werkte hij o.a. bij de universiteiten in Utrecht en Wageningen, bij de Open Universiteit en bij uitgeverij Matrijs. Veel van zijn publicaties gaan over de demografische, economische en sociale geschiedenis van stad en provincie Utrecht, zoals in deel 2 van Geschiedenis van de provincie Utrecht, en boeken over de gemeenten Utrecht, Amersfoort, Maartensdijk en Rhenen. In 2011 verscheen van hem een boek over de opkomst van de landbouwcoöperaties in Nederland (ca. 1840-1940).

Locatie: DE SCHAKEL
Dorpsstraat 20, Wilnis
Aanvang: 20.00 uur

U bent van harte welkom (WD)

Verwachte vergrijzing in Nederland in 2025.
Percentage bejaarden in de totale bevolking
(Bron: CBS, Wikipedia)

18 - 20%
20 - 22%
22 - 24%
24% of meer.

Vinkeveen voor de ontsluiting

In de aanloop naar de publicatie van het boek over de geschiedenis van Vinkeveen nemen we u graag mee naar het Vinkeveen van rond de Tweede Wereldoorlog. We citeren wat flitsen uit een onderzoek naar de sociaalgeografische structuur van de gemeente Vinkeveen en Waverveen. De provinciaal planologische dienst van Utrecht publiceerde dit onderzoek in 1948. Het onderzoek is één van de bronnen voor het boek 'Vinkeveen, van Demmerik tot Waverveen', dat we in maart 2012 willen uitgeven.

Geen vuil in de sloot!

Het is interessant om kennis te nemen van de aanbevelingen die de heren Kluyver (directeur van het planbureau), Van Munster (sociaal geografisch onderzoeker) en diens leidinggevende dhr. Bertoen destijds aan de gemeente deden.

Vinkeveen heeft door zijn geïsoleerde ligging tot vlak na de Tweede Wereldoorlog nogal op zich zelf bestaan. De lage ligging in de polders van het Holland-Utrechts veenweidegebied heeft een aantal karakteristieke kenmerken tot gevolg. De ontwikkeling van het veenlandschap, de waterstaatkundige toestand en de demografische ontwikkelingen laten we hier buiten beschouwing. Wel kijken we mee naar de gedachten omtrent bodemgebruik, industrie en recreatie en naar de sociale verhoudingen. Een voor de betreffende tijd wellicht belangrijke aanbeveling over het huisvuil is een mooie opmaat naar de rest van het verhaal. Misschien kunt u zich de situatie zelf nog herinneren. We citeren: "In plaats van het deponeren van het vuilnis van het dorp in de sloten achter de huizen, zou het beter zijn, deze op te halen en na sortering de goede compost te gebruiken voor bemestingsdoeleinden".

Veel veetelers

In de beroepstelling van 1930, waar in het onderzoek veelvuldig naar verwezen wordt, lezen we dat 519 mannen en 81 vrouwen (respectievelijk 38,5 en 32,8% van de beroepsbevolking) werkzaam zijn in de landbouw. Van die 519 mannen is het merendeel werkzaam in de veeteelt. Sinds 1880 is het areaal bouwland in de gemeente namelijk aanzienlijk teruggelopen (van 737 tot amper 60 hectaren). In de tuinbouw werken 88 mannen.

In 1947 telt de gemeente 4264 runderen waarvan 2782 melkkoeien. De betrekkelijke hoge veedichtheid is mede veroorzaakt door de goede afzetmogelijkheid van consumptiemelk in Amsterdam. De melkfabrieken van Sterovita (in Amsterdam en Breukelen) en de Moba (in Baambrugge) zijn hier aan gelieerd. Vinkeveen kent ook een flink contingent zelfkazende boerinnen. In 1938 produceren deze gezamenlijk ruim

238.000 kilo volvette Goudse kaas. Frappante bijkomstigheid is dat deze kaasmakerij vrijwel volledig neerkwam op de vrouwen in het gezin. De boerinnen waren naast het draaiende houden van het gezin met veelal meerdere kinderen namelijk ook bijna volledig verantwoordelijk voor de kaasproductie.

Tuinbouw

In 1947 telt Vinkeveen veertig tuindersbedrijven met een gezamenlijke oppervlakte van 55 hectaren, dit is inclusief bijna zes en een halve hectare bloemkwekerijen. De tuinderijen vinden we vooral in de onverveende delen van het dorp, langs Demmerik, Donker-eind en de Baambrugse Zuwe.

Vinkeveen heeft klimatologisch gezien een gunstige ligging. Door de relatief weinig voorkomende nachtvorst zijn de omstandigheden voor de tuinders redelijk goed. Daarnaast: "De Vinkeveense polders bestaan uit gronden die zich uitstekend lenen voor de Amsterdamse (sla, andijvie en peen) en Veens (erwten en bonen) cultures", citaat rapport.

Industrie en veenderij

Vinkeveen kennen we nu niet bepaald als een industrieel dorp. Dat is het ook nooit geweest. Uit de al eerder aangehaalde telling van 1930 blijkt dat destijds 505 personen werkzaam waren in de industriële sector. Wetende dat hiervan 135 mensen arbeidzaam waren in de veenderij en dat ook de plaatselijk verzorgende industrie als bouwbedrijven, metaalbedrijven en zelfs kleermakers, kappers en schoenmakers in deze telling zijn meegenomen, dan is het getal van 505 flink te relativiseren. In de bouw werkten 123 mensen, maar een groot deel hiervan oefende dit beroep buiten het dorp uit. Vinkeveen zelf telde zeventien bouwbedrijven met 63 man personeel. Daarnaast waren er 19 metaalbedrijven (37 personeelsleden) en 19 bedrijven in de voedingsmiddelensector (43 man personeel). De negen kleermakers, kappers en schoenmakers telden gezamenlijk veertien personeelsleden. Tot de niet plaatselijk verzorgden industrie rekende men onder meer de wasserijen en scheepswerven alsook de drie grotere bouwbedrijven (met 112 personeelsleden), waarvan de

NV Vinkeveense Onderlinge beton industrie (VOBI) wel de bekendste was.

De alom betreunde oorlogsperiodes zijn voor de turfproducenten een bloeiperiode geweest. In 1947 werden 65 miljoen turven geproduceerd door 210 veenarbeiders die in dienst waren bij 63 veenbedrijven. Per jaar werd 5 hectare land verveend.

Smederij aan de Herenweg (1912).

Arme kade

Een voor de huidige tijd wel bijzonder opmerkelijk citaat: "Velen die Vinkeveen nooit goed gezien hebben, zullen het een zonderlinge combinatie vinden: Vinkeveen en vreemdelingenverkeer."

Het Vinkeveen van direct na de oorlog kende drie cafés, vier hotels en vijftien aan de watersport gelieerde ondernemingen. Buiten een groot aantal vissers, in 1947 gaf visserijvereniging 'de Goede Vangst' 13.500 dagvergunningen uit, was het dorp voor de gemiddelde toerist echter volkomen onbekend. Terwijl de omgeving met weidse polderlandschappen en rustieke waterpartijen zeker niet onaantrekkelijk genoemd kan worden. Voor het toerisme was Vinkeveen nog onbekend terrein.

De discussie over het al of niet droogmaken van de Vinkeveense plassen naderde in deze periode zijn voltooiing. Het rapport citeert uit een boekje over de bodemgesteldheid van Midden Nederland: "Deze plassen zijn ongeschikt voor doorlegging. Niet alleen is de zandbodem weinig aantrekkelijk, maar bovendien zouden dergelijke polders door een enorme kwel worden gekenmerkt, waardoor de bemalingskosten buitensporig hoog zouden worden en de gehele onderneming onbetaalbaar. Er bestaan voorbeelden, zoals de Bethunepolder, maar deze verdienen geen navolging. Beter is de bedoelde plassen te laten zoals ze zijn. De steeds in aantal toenemende stadsbevolking vindt daar ontspanning en gezondheid, hetgeen voor de volksgemeenschap aantrekkelijker is, dan een mislukte droogmakerij."

Vinkeveense plassen (nabij Botshol).

Vinkeveense plassen (vanaf de N201).

In het verlengde hiervan lezen we een mooie beschrijving betreffende de toenmalige Groenlandsekade: "De kade vertoont een gemengde bebouwing van kleine boerderijen en vaak armelijk aandoende huisjes van mensen, die op de plassen en in de veenderij een bescheiden boterham verdienen." Voorwaar een beschrijving waarin de gemiddelde bewoner van de Groenlandsekade anno 2011 zich niet meer in zal herkennen...

Einde isolement

Tot 1915 was Vinkeveen verstoken van belangrijke verbindingswegen. Na tientallen jaren voorbereiding werd in 1915 het spoor Uithoorn – Nieuwersluis – Loenen gerealiseerd. In 1947 reisden ongeveer 350 personen per dag met deze treinverbinding, voornamelijk scholieren en vrouwelijke arbeidskrachten. In 1943 werd de Hoflandse dwarsweg als provinciale weg doorgetrokken naar Loenersloot. Bloemen, groente en turf konden nu makkelijker vervoerd worden richting voornaamste afzetgebied in het Gooi. De aanleg van Rijksweg 2 Amsterdam – Utrecht met een speciaal 'tappunt' nabij de Groenlandsekade, maakte een definitief einde aan het eerdere isolement van Vinkeveen.

Vinkeveen, luchtfoto viaduct 1975.

Deernis en droefenis

Vinkeveen wordt in de beschreven tijdsperiode als een conservatief kerkelijke dorpsgemeenschap gekenmerkt. Het aantal kinderen op de verschillende lagere scholen gaf de geloofsverhoudingen aardig weer. De Rooms Katholieke jongensschool telde ruim tweehonderd leerlingen, evenals de Rooms Katholieke meisjesschool. De Christelijke Nationale School telde ook ongeveer tweehonderd leerlingen, terwijl op de Christelijke school in Waverveen ook nog eens tachtig kinderen naar school gingen. Openbaar onderwijs was toen nog niet in trek. Er was ook nog geen middelbaar onderwijs; wel werd de wens hiertoe uitgesproken. Een landbouwschool en een nijverheidsschool voor meisjes zouden het gemiddelde opleidingsniveau kunnen verhogen.

Hervormde kerk, vanaf het westen gefotografeerd (PvG).

In de jaren dertig waren de percentages voor de diverse kerkgenootschappen als volgt; 56% was Rooms Katholiek, 34% Nederlands Hervormd, 8% Gereformeerd en de overige 2% was verdeeld over andere kerkgenootschappen en onkerkelijken. Het rapport meldt tevens dat het merendeel van de hervormde bevolking in de droogmakerijen werkte, terwijl het katholieke volksdeel vooral als arbeider, vervener of tuinder in het onverveende deel werkte. Meer over de politieke verhoudingen, destijds nauw gelieerd aan de geloofsuitingen, vinden we terug in het boek 'Vinkeveen, van Demmerik tot Waverveen'.

Vinkeveen kende in 1947 960 woningen, waarvan ongeveer 200 als onbewoonbaar gezien konden worden. Waterleiding was in slechts 795 woningen gerealiseerd. Elektriciteit bestond al in 926 woningen. Van de 960 woningen waren er 182 boerderij of tuinbedrijf en nog eens 157 woningen waren gekop-

peld aan een andere bedrijfsvoering. Vinkeveen kende ongeveer 450 huurwoningen met een huurprijs die lag tussen de fl2,50 en fl8,- per week. Driekwart van de woningen kende een jaarlijkse huur van nog geen tweehonderd gulden.

“Hoe schilderachtig enkele houten huisjes en boerderijen ook naar het uiterlijk mogen zijn, van binnen bezien wekt het slechts droefenis op. Vooral de slaapgelegenheden zijn bedroevend, evenals de privaten. Het ware zeker te overwegen of de oprichting van een volksbadhuis kan worden verwezenlijkt”, citaat rapport.

In de periode na 1945 is Vinkeveen in sociaal geografische zin nogal veranderd. De overheersende armoede van destijds is ingeruild voor een gemiddelde welvaart, gekoppeld aan een bijzonder contingent bewoners, die zelfs aanzienlijk meer dan gemiddeld te besteden hebben. Maar Vinkeveen blijft een mooi landelijk dorp in een wijde groene omgeving, een uitgebreide historische beschouwing zeker waard.

Een stuk veen.

Geraadpleegd:

- 'Rapport betreffende een onderzoek naar de sociaal-geografische structuur van de gemeente Vinkeveen en Waverveen.' Publicatie No 2, Provinciaal Planologische Dienst van Utrecht, juni 1948.

Viaduct A2 over N201.

Wat is dit?

Eén van de doelen van Museum De Ronde Venen is zo veel mogelijk informatie over haar museum-objecten te verzamelen en te registreren, opdat deze behouden blijft voor toekomstige generaties. In de collectie van Museum De Ronde Venen zitten echter enkele objecten, waarvan zelfs onze deskundigen niet weten waar het voor werd gebruikt. Wij hopen dat u ons hiermee kunt helpen!

Over onderstaand object is ook weinig bekend. Zo weten we niet waar het vandaan komt en hoe het is gebruikt. Het vermoeden bestaat dat het een specifieke bewaarfunctie had, maar voor wat? Wat we wel weten is dat het van gietijzer is, wat impliceert dat het al vrij oud is. De afmetingen zijn 45 cm bij 30 cm en 20 cm hoog. Wie ons hier meer over kan vertellen, mag dit mailen naar: info@museumderondevenen.nl of bellen met 0297-262223. De gouden tip verdient een mooi boek uit de museumwinkel!

Antwoord van vorige keer: aardappelaanaarder. Een aardappelaanaarder is een werktuig dat na het poten gebruikt wordt voor het maken van aardappelryggen. In de ruggen groeien de aardappels. De anaarder wordt achter een tractor gehangen. De ruggen worden in een aantal keren opgebouwd, waarbij tegelijkertijd het onkruid wordt ondergewerkt. Ruggen zijn noodzakelijk, omdat de aardappels anders niet met een aardappelrooimachine gerooid kunnen worden. De gelukkige winnaar van het boek "Begrippen voor vervening" is dhr. Miens van Wijk. Gefeliciteerd!

Surfen op het web

Door Jaap Meulstee en Stef Veerhuis

Het wereldwijde web is een onuitputtelijke bron van informatie. In ons kwartaalblad wijzen we met regelmaat op mogelijk interessante sites voor geschiedenisliefhebbers. Deze keer weer een aantal algemene geschiedenis-sites en een paar meer regionaal gerichte websites, waar u met plezier naartoe zult surfen. De illustraties bij dit artikel zijn afkomstig van de behandelde websites.

Heelnederlands.nl

Tweehonderd jaar geleden werd de Burgerlijke Stand ingevoerd in heel Nederland. Dankzij de burgerlijke stand hebben wij allemaal één of meerdere voornamen en een achternaam, die zijn vastgelegd in de geboorteakte. Was trouwen voor de kerk niet meer nodig en werd aangifte van een overlijden verplicht bij de overheid.

Het Brabants Historisch Informatie Centrum, dat o.a. de archieven van provincie Noord-Brabant beheert, is in zijn fotoarchief gedoken en heeft een serie van 25 foto's geselecteerd voor Heel Nederlands. De 25 foto's geven een beeld van geboorte, huwelijk en overlijden in de twintigste eeuw. De website 'Heel Nederlands' is een initiatief van Eric en Bas Hennekam.

Archieven.org

Diezelfde Eric Hennekam is bijzonder actief met diverse andere sites. Op de website archieven.org staan diverse deelsites die voor historisch onderzoekers interessant kunnen zijn. Zo is daar de databank 'archieffzoeker.nl' met bronnen om documenten en personen te zoeken. Zo ook de 'Gids voor onderzoekers' met talloze verwijzingen naar bronnen over immigranten en vele andere personen. Onder het tabje 'bijzondere documenten' nog weer diverse andere tips voor de nieuwsgierige websurfer.

Seniorweb.nl

De Koninklijke Bibliotheek in Den Haag heeft 500 gedigitaliseerde oude boeken op internet gezet. Het is een doorsnede van wat de bewoners van de Nederlanden zoal bezighield in de zestiende eeuw: de Nederlandse opstand, godsdienstige geschillen, maar ook amoreus tijdverdrijf. Met deze eerste release zijn onder meer ruim veertig edities van berijmingen van de psalmen van koning David online gebracht. In de vroegmoderne tijd waren vooral de bewerkingen van de gereformeerde predikant Petrus Dathenus zeer in trek. Liedboekjes vormden een populair genre in die dagen. Die zitten ook bij de eerste groep online boeken. Verder een beschrijving van de Nieuwe Wereld door Johannes de Laet, een kleurrijk boek over het hanteren van wapens, zes uitgaven van het Nieuwe Testament, werken van Brederode, Cats, Coornhert, Heinsius en Vondel zijn nu online beschikbaar voor heel Nederland.

Nauwkeurige, zuivere afbeeldingen van band en inhoud zorgen ervoor dat bezoekers van de site een goede indruk krijgen van het oude boek. Uiteindelijk zullen er zo'n 50.000 bijzondere drukken uit de Bibliotheek online worden gezet. (nieuwsbericht afkomstig van de site seniorweb).

Militaire historie

In augustus plaatste het Ministerie van Defensie vijftien historische films online. Nog geen week later waren ze al 30.000 keer bekeken. Vooral de film 'Soldaat in Suriname' uit 1974 is populair. Zie de site: www.defensie.nl/nimh/collecties/audiovisuele_collectie

Het aanbod bestaat uit vijftien bijzondere films uit de periode 1940-1975. Het gaat niet alleen om instructie- en wervingsfilms, maar ook om journaals uit die periode. Een van de opmerkelijkste rolprenten is 'Dit is de Karel Doorman' uit 1962, waarin het leven op het vliegkampschip wordt getoond.

Een tweede bijzondere film is 'Soldaat in Suriname' uit 1974, die ooit dienstplichtigen enthousiast moest maken voor het vervullen van hun dienstitijd in Suriname. De bijna drie kwartier durende voorlichtingsfilm geeft een beeld van de opleiding en werkzaamheden van de Nederlandse militairen in Suriname, maar ook van de ontspanningsmogelijkheden in het land.

Vinkeveen.nu

Op de website vinkeveen.nu vindt u heel veel gegevens en nieuwtjes over Vinkeveen. De site is ooit opgezet vanuit de stichting Vinkeveen Promotion en wordt beheerd door Jack Hoogenboom en Hans van Zwieten. Buiten het feit, dat werkelijk bijna alle aan Vinkeveen gelieerde informatie op deze site te vinden is, herbergt deze website ook een enorm archief aan historisch fotomateriaal op de deelsite "foto's toen en nu". Vooral voor onze Vinkeveeliefhebbers een waar el dorado aan oude en wat minder oude beelden. Op bijgaande foto de laatste Vinkeveense gemeenteraad van 1988.

Het Utrechtsarchief.nl

Het Utrechts Archief beheert de rijkste collectie archieven, prenten, kaarten, foto's, films en publicaties over de geschiedenis van stad en provincie Utrecht. Het Utrechts Archief is ook het landelijk centrum voor kerkelijke archieven en die van de Nederlandse Spoorwegen. In de beeldbank van deze website kunt u bijna 130.000 gedigitaliseerde afbeeldingen uit de collectie beeldmateriaal opzoeken, raadplegen, downloaden, afdrukken en bestellen. Het betreft meer dan 100.000 foto's, circa 18.000 prentbriefkaarten, circa 110 films, meer dan 6.000 tekeningen en bijna 5.000 prenten van de stad en de provincie Utrecht en uit de collectie van de Nederlandse Spoorwegen. De collectie beeldmateriaal wordt regelmatig aangevuld. In het menu "Thema's" onder toen en nu vindt u van 64 straten in de stad en provincie Utrecht beelden van toen en nu...

Sinds kort is het Utrechts Archief weer heropend. Elke dinsdag tot en met zaterdag tussen 10.00 en 17.00 uur kunt u terecht. Bezoekadres Hamburgerstraat 28, 3512 NS Utrecht.

Genealogisch woordenboek

Ten slotte nog de uitsmijter: op de pagina genealogie-online.nl/woordenboek kunt u alle termen en begrippen, die te maken hebben met voorouderonderzoek, terugvinden. Handige naslag.

Oude spulletjes?

Gaat u de boekenkast of zolder uitruimen?

Heeft u materiaal dat interessant is voor de Historische Vereniging?

Neem dan contact op met dhr. P. van Golen:
Telefoon: 0297 - 261 672, E-mail: apvgolen@hetnet.nl

Een Wilnis monument in Enkhuizen

Door Piet Grundmann

In de tijd dat er veel water was in De Ronde Venen, voor de droogmaking van de grote veenplassen, was er behoefte aan vaartuigen. In eerste instantie voor eigen gebruik bij de boeren en de verveners, maar later ook grotere schepen voor de afvoer van de gewonnen turf.

De laatste waren zeilschepen met een maximale grootte van de afmetingen van de in de zeventiende eeuw gebouwde sluisen. Deze schepen werden allen in het gebied zelf gebouwd op grotere en kleinere scheepswerven. Van deze bedrijvigheid is na de droogmaking van de veenplassen niets meer over. Bouwde men eerst uitsluitend in hout, aan het einde van de negentiende eeuw ging men over tot de bouw van stalen schepen. Eén van deze bouwers was de scheepswerf Haring in Oudhuizen, die tot 1926 in Wilnis werkzaam is geweest.

Van deze werf werd in 1897 een stalen aak de “Vriendschap”, een zeilend vrachtschip, te water gelaten dat de tand des tijd te nauwer nood heeft doorstaan. In zijn bestaan is het schip gebruikt als turfschip tussen Vinkeveen en Utrecht. Later werd er op de rivieren zand mee vervoerd en ook werden er basaltblokken mee vervoerd voor de Zuiderzeewerken. Het heeft weinig gescheeld of het schip is als oud ijzer de schroothoop opgegaan.

Op een wandeling langs de Vecht in Maarssen ontdekte het echtpaar Gerard en Maartje Meijer in 1971 het totaal vervuilde en verwaarloosde schip op een vuilnisbelt en het werd daarvan door hen letterlijk weggehaald. Zij waren onmiddellijk verliefd op deze aak. Na veel tijd, geld en noeste arbeid wist het echtpaar de “Vriendschap” weer vrijwel in zijn originele staat terug te restaureren.

In 1985 lag het schip gedurende de feestweek afge-meerd aan de Ringvaart in Wilnis. Het was één van de opvallendste objecten, die het feest van het 900-jarig bestaan van Wilnis mede hebben opgeluisterd. Veel inwoners hebben het schip toen bezocht en bewonderd en hebben in het originele roefje met schipper Gerard en zijn vrouw Maartje een oorlam gedronken.

De “Vriendschap” heeft jaren als thuisbasis Maarssen gehad, maar het heeft ook enige jaren deel uit gemaakt van de historische vloot in Vreeswijk. Sinds korte tijd ligt het schip in het Zuiderzee Museum te Enkhuizen. Het heeft zijn bestemming gevonden, want het is opgenomen in de collectie van het museum. Gerard en Maartje, van harte gefeliciteerd met dit succes. Het is een volledig verdiende beloning voor veertig jaar inspanning voor dit unieke zeilende “Wilnisse” monument.

Met dank aan Gerard en Maartje en het beschikbaar stellen van een afbeelding uit het door Gerard geschreven en geïllustreerde boek “Strooptocht”. Een verslag van een originele vaart in 2000 van Groningen naar Gouda, met stroop voor de vervaardiging van stroopwafels.

VERENIGINGSNIEUWS

Beleidsplan en activiteiten

Op onze ledenvergadering in november presenteerden we ons beleidsplan en de daaruit voortkomende activiteiten, die we in 2012 willen realiseren. Het gaat te ver om de volledige inhoud hier te herhalen. We verwijzen hiervoor graag naar onze website, waar u deze stukken nog eens terug kunt zoeken; u kunt ze natuurlijk ook afdrukken en rustig nalezen.

Leuk om te doen

We mogen ons gelukkig prijzen met een enthousiaste groep capabele bestuurders voor onze vereniging. Stuk voor stuk mensen die er plezier in hebben om hun steentje bij te dragen aan de verbreiding van onze regionale historie. Een groep bestuursleden ook met een flinke staat van dienst. Niet verwonderlijk, dat een tweetal zeer waardevolle bestuursleden heeft aangegeven om na vele jaren het stokje eens over te geven. Het kan dus zomaar zo zijn, dat u nu denkt ‘dat lijkt mij ook wel wat’, meedraaien in het bestuur van de historische kring. U krijgt alle ruimte om uw persoonlijke affiniteit extra te benadrukken, daarnaast kunt u uw kwaliteiten delen met een gemotiveerde groep collega’s. Iets voor u? Neem dan contact op met één van de bestuursleden of bel 264494.

Bezoek RHC.

RHC Breukelen

Sinds de verhuizing van onze archieven naar Breukelen is het aantal bezoekers uit De Ronde Venen niet bijzonder groot. Een gemiste kans, vinden we. Het archief in Breukelen, het regionaal historisch centrum (RHC), is onder meer de hele dinsdag van ’s morgens negen uur tot ’s avonds negen uur geopend. De aanwezigheid van onze voormalige bestuursleden Dinie van Tol en Ton Hagen geeft op zijn minst een gevoel van herkenning en vertrouwdheid. Schroom niet om eens te

gaan kijken. Vecht en Venen op de kaart geeft een heel mooi inzicht in oude kaarten van ons gebied. De archiefdepots herbergen heel veel interessante stukken en een persoonlijk kijkje of een georganiseerde rondleiding of zelfs een cursusavond omtrent archiefgebruik behoren tot de mogelijkheden.

Geslaagde activiteiten

De historische vereniging is dankzij een actieve werkgroep PR op diverse gelegenheden vertegenwoordigd met een eigen kraam. De plaatselijke jaarmarkten zijn elke keer een bijzonder genoeg. Vele oude foto’s van de verschillende dorpskernen zorgen voor gezellige aanspraak. Nieuwe leden melden zich aan en de vereniging bevordert het historisch besef bij onze dorpsgenoten..

De opbouw en bemensing van de kramen is altijd een gezellige aangelegenheid. Iets voor u? Meld u dan aan bij één van de bestuursleden.

Ook de in dit najaar georganiseerde foto-filmmiddagen in Vinkeveen, Wilnis en Mijdrecht waren een doorslaand succes. De speciale inbreng van plaatselijke experts gaf een extra dimensie aan de voorstelling. Veel dank zijn we verschuldigd aan Piet Koster (Vinkeveen), Herman van Soest (Wilnis) en Henk Gille (Mijdrecht). Drie nauw bij hun eigen dorp betrokken vertellers, die uit hun privé-archief veel nostalgische beelden met de bezoekers gedeeld hebben.

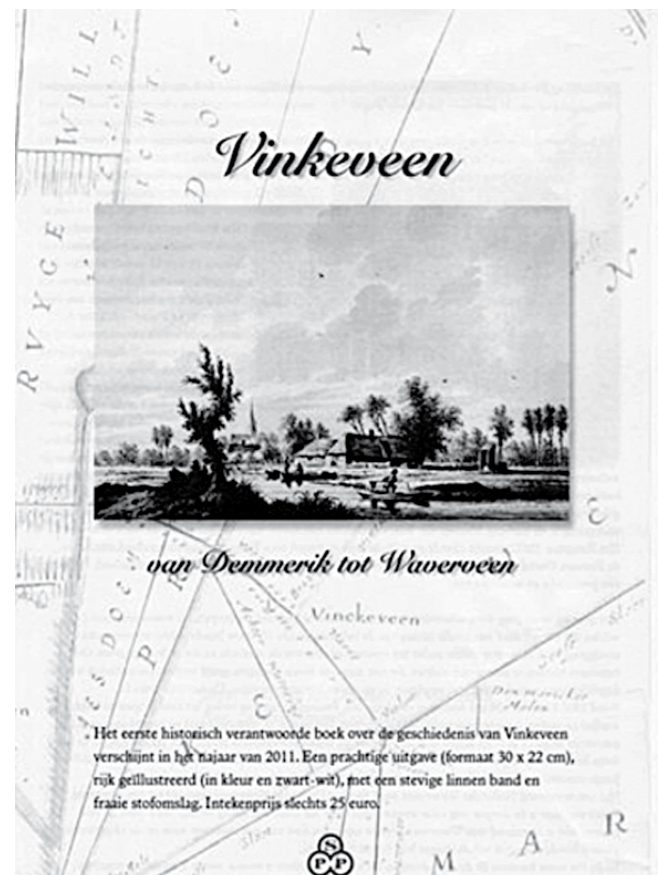

Bondsgebouw Vinkeveen 1905

Verschillende keren kregen we de vraag, waarom deze bijeenkomsten ’s middags zijn georganiseerd? Werkenden konden nu geen deelgenoot zijn. Het antwoord is heel simpel. Juist om tegemoet te komen aan een

bepaalde doelgroep, die juist 's avonds niet meer de deur uit wil, maar toch graag kennis neemt hiervan, hebben we met deze middagen willen bedienen. Natuurlijk zullen we op grond van de reacties de activiteit ook 's avonds herhalen. In het najaar van 2012 organiseert onze zeer actieve PR-werkgroep een aantal fotofilmavonden in de diverse kernen. Houd u de aankondigingen (ook via onze digitale nieuwsbrief) in de gaten.

En al eerder gemeld: ook de inloopavonden van de werkgroep genealogie zijn een groot succes. Elke eerste maandagavond van de maand maakt een geïnteresseerd gezelschap kennis met allerlei onderdelen van het stamboom- en voorouderonderzoek. We zoeken nog naar mogelijkheden voor openstelling van ons niet geringe documentatiecentrum. De vele boeken, tijdschriften, foto's en andere interessante stukken die in ons bezit zijn willen we graag toegankelijk maken voor onze leden. Boeiend en leuk om door te lezen of nader te beschrijven. Wellicht wilt u zelf in de stukken duiken en misschien wel meeschrijven voor de Proosdijkoerier, meld u dan bij één van de bestuursleden.

Geschiedenis van Vinkeveen

(Herhaalde mededeling)

Het kan u niet ontgaan zijn, we zijn met een professionele schrijversgroep druk doende met de realisatie van het eerste echte geschiedenisboek over Vinkeveen. Uit de hiertoe bijgestelde verkoopfolder citeren we:

“Het eerste historisch verantwoorde boek over de geschiedenis van Vinkeveen verschijnt in het voorjaar van 2012. Een prachtige uitgave (formaat 30 x 22 cm), rijk geïllustreerd (in kleur en zwart-wit), met een stevige linnen band en fraaie stofomslag.”

Het boek kent een voorintekenaarsprijs van 25 euro. (dit aanbod geldt tot 1 maart a.s.). Nu al hebben we enkele honderden voorintekenaars.

Deze uitgave van de Stichting Proosdijer Publicaties mag in uw boekenkast natuurlijk niet ontbreken. We moeten onze nieuwsgierigheid nog wel even op de proef stellen. Er is helaas nogal wat tegenslag in de tekstproductie. Enkele honderden pagina's tekst zijn al beschikbaar, maar de 'slagroom op de taart' vereist de nodige extra productietijd. We houden u (ook via onze digitale nieuwsbrief) op de hoogte.

Activiteitenprogramma

PROGRAMMA 2012

- Nieuwjaarsreceptie
Datum: woensdag 12 januari
Klederdrachtengroep v.d. Historische Kring uit Huizen

VERENIGINGSGEBOUW IRENE
Kerkstraat 9, Mijdrecht
Aanvang: 20.00 uur

- Lezing: De bevolking van de provincie Utrecht
Datum: woensdag 29 februari tussen 15.00 - 18.50
Door de heer R.N.J. Rommes

DE SCHAKEL
Dorpsstraat 20, Wilnis
Aanvang: 20.00 uur

- A.V. + lezing:
Langs de sporen van de Haarlemmermeer-spoorlijnen door de heer W. Wegman
Datum: donderdag 19 april

HERVORMD VERENIGINGS GEBOUW
Herenweg 270. Vinkeveen
Aanvang: 20.00 uur

NAJAAR 2012

Nostalgische foto en filmavonden voor Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen, idem op de middagen in de kleinere kernen.

Elektronische nieuwsbrief

Sinds dit voorjaar geven we met regelmaat een digitale nieuwsbrief uit. Elke maand proberen we u via dit bulletin op de hoogte te stellen van de laatste nieuwtjes aangaande onze vereniging en de regionale historie.

Al enkele honderden mensen hebben hun mail-adres beschikbaar gesteld. U nog niet?

Meld u dan eenvoudig aan door uw naam en e-mailadres in te vullen op de homepage van de website van de historische vereniging. U ontvangt dan regelmatig onze nieuwsbrief!

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165.

Redactie

Dhr. John Driedonks (eindredacteur)
Dhr. Piet Grundmann
Dhr. Jan Rouwenhorst
Mw. Marian Sterenborg

Vormgeving

Mw. Sandra Loogman
E-mail: sandra@graphix-design.nl
Internet: www.graphix-design.nl

Redactieadres

Dhr. John Driedonks
Adres: Dijkgraaf 42, 3648 KC Wilnis
E-mail: john.driedonks@hu.nl

Drukwerk

Drukkerij Avanti Wilnis

Voorzitter

Dhr. J. Meulstee
E-mail: meuls63@planet.nl

Secretaris

Mw. M.J. van Eijk
Adres: Raadhuisplein 22, 3641 EE Mijdrecht
Telefoon: 0297 - 264 095

Penningmeester

Dhr. A. Schuil
E-mail: schuil@kpnplanet.nl

Vice voorzitter en PR

Dhr. E. Swaab
Telefoon: 0297 - 287 469

Tweede secretaris en documentatie

Dhr. P. van Golen
Telefoon: 0297 - 261 672

Monumenten, archeologie, excursies en lezingen

Mw. W. Dijkxhoorn
Telefoon: 0297 - 285 373

Heemkunde

Dhr. H. Hoefkens
E-mail: h.m.hoefkens@kpnplanet.nl

Genealogie

Dhr. H. van Dreumel
E-mail: h.v.dreumel@gmail.com

Ledenadministratie

Mw. M. van Vliet
Adres: Waverveensepad 8, 3645 CM Vinkeveen
Telefoon: 0297 - 261 147
E-mail: administratie@proosdijlanden.nl

Aanmelding voor het lidmaatschap kan bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Postadres vereniging

Postbus 65, 3648 ZH Wilnis
Bankrekeningnummer: 36.96.18.505

Website: www.proosdijlanden.nl
E-mail: info@proosdijlanden.nl

Contributie: €17,50 per jaar
Losse nummers: € 4,90 per stuk

Oplage

Circa 1100

GraphiX design

- ✓ Logo ontwerp: €250,-
 - ✓ Ontwerp flyer: v.a. €150,-
 - ✓ Webdesign + cms: v.a. €500,-
- Beheer zelf gemakkelijk uw website online.

Profiteer direct!

Ga naar de website voor nog meer voordeel op drukwerk!

06 394 309 06 | sandra@graphix-design.nl | Graphix-design.nl

Nieuwe leden:

Los	Hr.	Poortugaal		A.M.
Munnik-Bakker	Mw.	Mijdrecht	van der	J.
Kok	Dhr.	Beesd		Ed
Hiddink	Hr/Mw	Mijdrecht		R&C
Bruin	Mw	Mijdrecht		Edith
Wilt	Hr.	Ede	van der	Dick
Laan	Hr.	Vinkeveen	v.d.	Co
Heijkoop	Hr.	Mijdrecht		Herman

Rabo Dichtbijfonds

Dichtbij onze samenleving staan en de leefbaarheid in onze lokale samenleving versterken. Dat is het idee van Rabobank Rijn en Veenstroom. Daarom reserveren wij jaarlijks een deel van onze winst in een fonds; het Rabo Dichtbijfonds. Een nieuwe naam voor een nieuwe bank, gekozen door onze leden. Met trots presenteert Rabobank Rijn en Veenstroom: het Rabo Dichtbijfonds! Wilt u een aanvraag indienen of meer weten over het fonds, kijk op www.rv.rabobank.nl.

Investeren in de lokale samenleving.
Dat is het idee!

Rabobank. Een bank met ideeën.

www.rv.rabobank.nl

